

MUNKÁCSY TEMETÉSE.

Adriai biztosító társulat Triesztben.

(Riunione Adriatica di Sicurtà.)

Mérlegszámlák 1899. december 31-én. — Életosztály A).

Vagyon	Korona	fil.	Teher	Korona	fil.	
Hitelint., takarékp. és bankároknál elhely. tőke Ingatlanok Triesztben, Bécsben, Budapesten és Milanóban	620,249	12	Külön nyereség-tartalék	1.800,000	—	
Értékpapírok	4.870,400	—	Rendelkezésre álló tartalék	647,015	80	
Fenti értékpapírok 1899. december 31-ig járó kamatjai	41.561,316	—	Árfolyamingadozási tartalék	479,626	51	
Jelzálog kölcsönök	222,473	70	Dijtartalékok	47.153,881	70	
Haszonélv. járadékok és tőkék	323,777	80	A kamatláb leszállítására szol- gáló díjtartalék	} a viszontbizto- sítók hányadá- nak levonásáv.	400,000	—
Kötvénykölcsönök	32,627	66	Dijátvitelek		2.138,906	84
Követelések más biztosító társaságoknál	4.509,186	29	Függő károk tartaléka	655,226	78	
Különféle ügynökségek	85,020	38	A biztosítottakat illető nyereséyrész	44,382	73	
Követelések a társaság központi vezetőségénél (folyószámla egyenlege)	878,569	96	Biztosító társaságok követelései	94,389	30	
Különféle adósok	658,300	70	Különféle hitelezők	357,250	68	
Még nem törlesztett jutalékok és szervezési költségek	8,758	73				
	—	—				
	53.770,680	34		53.770,680	34	

Főmérleg. — Elemi osztály B).

Vagyon	Korona	fil.	Teher	Korona	fil.	
Részvényesek váltói	4.800,000	—	Alaptőke	8.000,000	—	
Készpénz Triesztben és a képviselőségeknél	361,165	40	Nyereség-tartaléktőke	2.749.669	84	
Hitelintézetek-, takarékpénztárak- és bankároknál elhelyezett tőke	3.453,577	02	Rendelkezésre álló tartalék	900,000	—	
Ingatlanok Triesztben és Milanóban	580,000	—	Árfolyam-ingadozási tartalék	510,352	12	
Értékpapírok	8.828,979	—	Tűzbiztosítások díjtartaléka	} a viszontbizto- sítók hányadá- nak levonásáv.	5.363,554	56
Fenti értékpapírok 1899. december 31-ig járó kamatai	41,874	95	Szállítmánybiztosítások díjtar- taléka		170,013	62
Váltók és utalványok tárczája	1.014,692	67	Függő tűzkárok tartaléka	706,134	—	
Kölcsönök értékpapírokra	115,292	31	Függő szállítmánykárok tar- taléka	282,906	56	
Követelések más biztosító társaságoknál	1.478.212	14	A társulati tisztv. takaré- és ellátási pénztára	1.019,441	18	
Különféle ügynökségek	2.249,367	87	Jubileumi alap tisztviselők leányainak kiháza- sítására	50,000	—	
Különféle adósok	385,178	67	Biztosító társaságok követelése	1.431,804	23	
Még nem törlesztett jutalékok és szervezési költségek	—	—	Életosztály (folyószámla egyenlege)	658,300	70	
Leltár	—	—	Különféle hitelezők	444,974	55	
			Fel nem vett osztalékok	3,664	—	
			1898-ról áthozott nyereség	15,035	92	
			Az üzletév nyeresége	1.002,488	75	
	23.308,340	03		23.308,340	03	
Későbbi években esedékes díjak összege	60.161,286	13				

AZ IGAZGATÓSÁG:

Igazgatók: glanstätteni dr. Alber Ágost báró, ráczalmási Frigyesy Adolf vezérigazgató, Parisi József, Ralli Pál báró
† Reinelt Károly báró v. b. t. t., Salem Henrik.

SZÁMVIZSGÁLÓK: Afenduli György, pojai Alberti Emil gróf, Goldschmid József, Pavia János, vezértitkár.

A magyarországi osztály irodája Budapest, IV., Váci-utcza 20., a társulat házában

Báró Podmaniczky Frigyes, intéző.

Frigyessi M., titkár.

Lichtenberger J., vezértitkár.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre kor. 20.—

Félévre > 10.—

Negyedévre > 5.—

Egyes szám ára 40 fill.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Alsó-Erdősor 3. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adának vissza.

— 2 Ⓞ Budapest, május hó 13. Ⓞ —

Krónika.

Személyes hajsza.

— máj. 11.

A képviselőház legokosabb emberének tartom Szilágyi Dezsőt, legjózanabbjának Tisza Kálmánt és leggavallérabbjának Gajári Ödönt. Ez az ember mindig óriási sikereket arat apró felszólalásokkal. Amikor nagyon össze van bogozva a helyzet, Gajári Ödön föláll, mond néhány szót és frenetikus helyeslés követi: most már érti mindenki, hogy miről van szó. Bölcsesség kell ilyen komprimáláshoz, de még egyéb is: az a ritka kvalitás a politikusok körében, amely a maga tényei nyomában nem kelti azt a kérdést: vajon mit akart ezzel elérni? A Gajári Ödön mindig fontos és sohasem fontoskodó felszólalásai mindig szolgálnak a világosságnak és mindig sértenek egy érdeket: a Gajári Ödönét. A mult szombaton elítélte a liberális pártnak Ugron ellenes szavazását, aminthogy formaliter a többségnek nincs is joga a kisebbségi jelöltek között válogatni és ezzel elérte azt, hogy elkedvetlenítette azokat, akiket desavouált s amennyire őszinteségből hinni tudó Széll Kálmán, kitette magát a gyanúsításnak, mintha mosakodni akart volna. — Az új alakulásba kedvetlenül, de lojalisan ment bele, anélkül, hogy az új kormány kegyeire pályázott volna, anélkül, hogy minden habozás nélkül a legteljesebben föntartotta volna baráti viszonyát Bánffy Dezsővel. Ma pedig személyes hajszájának deklarálta az Ugron-ügyet és elítélte, mert személyes hajsza.

Ezzel is ártott magának, mert Polonyi Géza helyeselt neki, ezzel is megvilágította az egész kusza politikai helyzetet, mely a zabügy nyomában keletkezett. Ez a felszólalás óriási politikai szolgálat volt Széll Kálmánnak és a liberális pártnak, noha egy oldalról sem fog köszönetet kapni. A párttól nem, mert teljes okkal soknak találja azt a nagylelkű lovagiasságot Ugronnal szemben, noha tendenciájával éppen ezt a pártot óvta meg a retorzióktól, Széll Kálmántól sem, mert ez az ember nem hisz jóhiszeműségben és abban, hogy szolgálat volna valami, amit ő meg nem rendelt. Pedig óriási szolgálat, mivel az Ugron-ügy vette értékét a mult heti bizalmi demonstrációnak, az Ugron-ügy izolálta a miniszterelnököt a párttól, mert Széll Kálmán egészen Ugron mellett állt, sőt akárhogy tagadja is, az összeférhetlenségi bizottságnak váratlan fiskális ítélete is az ő beavatkozására vezetendő vissza. Az

Ugronék és a néppárt szimpátiáira pedig ezentul is sulyt vet, így mi sem lehetett rá nézve kellemetlenebb, mintha éppen ebben a kérdésben mutatkozik a pártja erősebbnek ő nálánál. A Gajári nyilatkozata pedig a párt visszhangja és sorakozása volt a miniszterelnök mellett és reparálta a defektust, melyet Széll Kálmán tekintélye a szombati szavazás alkalmával szenvedett.

Én, megvallom, nem tudnám a konzekvenciát oly birói objektivitással fentartani, mint Gajári Ödön — ha tudnám is, nem akarnám. Mert én a Gajári helyén nem tudnám elfelejteni, hogy a zabügy személyes hajszoltja éppen a zabügy ötletéből indított személyes hajszát Bánffy Dezső ellen. Nem tudnám elfelejteni, hogy az Ugron Gábor mostani védői és a személyes hajsza elítélői megint Gajári Ödönnel szemben nem is hajszát, hanem hajtóvadászatot rendeztek Szalavszky Gyula ellen, míg szerencsésen golyót nem röpitettek a lábába. Nem tudnám elfelejteni, hogy ezek az elemek mind személyes hajsza formájában küzdöttek végig az egész politikai harcot Bánffy ellen, a politikai ellentétet mindig abban keresték, hogy a tisztesség mind náluk van, a Gajáriak ellenben mind hitvány bérenczek és leköttött inkompatibilisek.

És különösen nem tudnám elfelejteni, hogy ezek az emberek még abban a pillanatban is, amelyben a személyes hajsza miatt jajgatnak, ugrásra készen állanak tömeges személyes hajszáik rendezésére. Ezekre az emberekre a gavallér példaadás nem hat, ők csak a hasznot látják, melyet belőle huznak, a gavallérságot nem.

Ugron, aki tegnap még úgy látta, hogy lehetetlen megtartani a mandátumát, ma, a Gajári nyilatkozata után abban a helyzetben van, hogy engedni kénytelen barátai unszolásának és megtartani a mandátumát, mely formálisan meg is illeti.

Ezt is Gajárinak köszöni, de nem fogja neki megköszönni. Mert egy dolgot nem méltatott sem Gajári, sem senki más. Ebben az ügyben nem az inkompatibilitás a fontos, hanem a zab. Az Ugron-ügyet éppen ezért nem lehet pusztán személyes hajszájának meghagyni, mert Ugron éppen zabot liferált és nem vasutat épített, nem bankot gründolt, hanem pokróczgyárat, nem vasat liferált, hanem talpfát. A zab, a gyapju és a talpfa agrárius termékek, földesuri spekuláció, az inkompatibilitása pedig agrárius inkompatibilitás. Óriási dolog ez, döntő ütköző pontja annak a kiélezett osztályharcnak, mely a mostani politika tartalmát teszi. Megszületett a privilegizált uri elemnek, a földbirtokos osztálynak az inkompatibilitása, azé az uri osztályé, amely éppen uri voltánál fogva mindenre

följogosítottnak érezte magát és földbirtokos voltánál fogva alacsonytságot és úriatlanságot látott mindennemű más foglalkozásban.

Az ellenzékiek: a nemzeti pártiak, a néppártiak és Ugronék ki nem mondottan évek óta az inkompatibilitási hajszával éppen ezt a földbirtokos osztálypolitikát szolgálták, a teljes erkölcs vétezetében, szállítván zabot, búzát, lovat, talpfát, szóval: mezőgazdasági termékeket, mert ez az üzlet uri üzlet s aki a föld, azé az ország. Dehogy is gondoltak arra, hogy amit ők csinálnak, a maguk privát vagyoni értékesítése egy hajszállal sem különb természetű, mint amit az ugynevezett inkompatibilisek csinálnak, akik szabad óráikban bankokban dolgoznak, gyárakat vezetnek, heverő tőkájukat papírokba fektetik, szóval a maguk vagyoni érdekét úgy szolgálják, ahogy a földes ur szolgálja a magáét. Annál kevésbbé gondolnak arra, hogy amikor a főrendiház teljesen a földbirtok kezében van, a képviselőházban pedig az ugynevezett dekorumot ugyancsak a földesurak adják meg, az ő érdekelttségük a törvényhozásban is sokkal döntőbb politikai faktor, mint például a Tisza István érdekelttsége a földhitelintézetnél, a Pulszky Ágost érdekelttsége a kaláni bányavállalatnál, vagy a Gajári Ödöné a kereskedelmi banknál.

Az Ugron-ügy azonban kipattantotta a földbirtokos inkompatibilitást. Nem tartok azokkal, akik az Ugron védelmezőit csak személyes barátoknak, vagy a klerikális irányzatban találkozó fegyvertársaknak nézik, azaz a személyes hajszá ellenében a személyes védelmet látják. A néppárti urak, az ugronista urak és a nagyszámú Széll-párti urak az ösztönükkel megéreztek az ügynek sarkalatos agrárius jelentőségét és ettől a korszakos precedenstől akarják megszabadítani az ő viruló politikai irányzatukat, mely Magyarországot visszaveti a pusztá nyers termelő országok inferioris sorába. A most érő hatalommal nem akarják egyszersmind átvenni a hatalomnak stigmatizáló bélyegét és romlásba engedni a föld prerogatíváit, amelyek mindennek, ami a földdel függ össze, ipso facto föltétlen tisztességet biztosít.

Ezért tett Gajári nagy politikai szolgálatot nekik és ezért tartom, hogy sok volt a gavallérságból, mert ennek semminemű kötelezettségét nem fogják elismerni. Fogadják azt a szolgálatot, mert jól esik nekik, de nem viszonzozzák, mert a tőkés embertől a földes embernek ez a szolgálat dukál. A tőkés emberek pedig, akik a maguk osztály-érdekükben a liberalizmus ügyét ápolják, jól teszik majd, ha szintén tisztán látják a maguk akcióját s amit Ugronnal szemben tesznek, maguk sem tekintik személyes hajszának, hanem elvi törekvésnek: ami a pénznek nem szabad, az nem szabad a földnek sem s ami a földnél tisztességes, az tisztességes a pénznél is.

Semper.

Amit az élet föltálat nekünk, azt többnyire magunk sóztuk el.

*

Az élet játékán mindenkori nagyobb a betét, mint az esetleges nyereség.

*

A modern leányok pirulása csak nevelésügyi dolog.

Sirályok.

*Magányos sziklaszál
Felleges ormán,
Tört oszlopu ház állt,
Busan, mogorván.*

*Fekete, vad éjben,
Viharba, ködbe,
Ablakára hulltak
Pihegve, nyögve.*

*Szomoru asszony ült
Ott benn a házban,
Hófehér lélekkel,
Mélységes gyászban.*

*A szomoru asszony,
Bár szive vérzett
S arcán a keservek
Könyei égtek:*

*Dalaim, ezek a
Tépett sirályok,
Süvöltő bánattal
Arra cikáztak.*

*Szeliden, gyöngéden
Lehajlott rájuk,
És megsimogatta
Halkan a szárnyuk'*

Endrődi Sándor.

Munkácsy fiatal koráról.

Irta: KAZÁR EMIL.

Egy vázlatkönyv, melyet Dobó László, Temesmegye főügyésze küldött fel *A Hét* szerkesztőjének, sok mindent eszembe juttat Munkácsy ifjúsága éveiből.

Az ötvenes évek legvégén, vagy a hatvanas évek legelső esztendejében, a Nemzeti Színháznak híres ballerinája volt Aranyvári Emilia. Ki is ment külföldre.

Fölkapott nevével itthon Pesten az édes atyja is jól boldogult egy szerény vendéglőben, a mostani Kossuth Lajos-utczában ugyanazon a helyen, ahol egy ismert droguista üzlete van. Aranyvári papa rendes vendégei közé tartoztak a Nemzeti Színház tagjai, írók, lateinerek, egyáltalán pedig fiatal emberek. Az udvarban, épületoldalakban volt az étkező helyiség. A szimpla ablaku udvari oldalhoz téli időben nem igen szeretett ülni senki. A szomszéd ház oldala fölül voltak a barátságosabb asztalok.

Aranyvári papa egyik téli estén kérdezősködött tőlünk egy bozontos haju fiatal emberről, aki néhánykor köztünk volt, s harmad napja ott felejtett valami kisebb csomagot, de máig sem jött el érte. Bővebb fölvilágosítást azonban nem tudunk adni. Emlékeztünk a kérdezettre, de közelebről nem ismertük. Nemsokára megérkezett Váradi nevű ismerősünk, egy fanyelvű fiatal ember, aki verseket szokott irni. Ő hozta oda először a bozontos és minden ízében vidékies fiatal embert. Mondta, hogy kezdő piktor, különben csak véletlenül ismerkedett meg vele. A lakását nem tudja. Akkor, vagy a másik este, végre megjelent a kérdezett, átvette a csomagot. Nem képzelte, hol hagyta el, pedig szüksége lett volna rá, mert legényes háztartáshoz való holmik voltak benne, kávé, cukor, rum, egy darab szalonna.

Ez Munkácsy volt. Azt hiszem, még nem hitta így magát akkor. Aranyvárihoz többször is eljött s ott összebarátkozott Konkoly Dezsővel, aki Békésről való volt és így Munkácsyval közös ismerősökről tudott beszélgetni.

Szép, magas fiu volt Munkácsy, pelyhező arczzal. Szűk, magyar ruhában járt, az akkori divat szerint. Szerény körülményei meglátszottak rajta. A beszélgetésben alig vett részt, csöndesen üldögélt köztünk. Magáról éppen nem beszélt, s rendszeren leghamarább ő távozott. Csak kérdezőskedésre válaszolt. Az igazat megvallva, nem igen érdekelt bennünket. Szótlansága, tartózkodása, egyforma maradt. Napokig sem jött el, s hiányát észre sem vettük. Konkolynek, vagy mellette ülő társának néha elmondta,

hogy mit rajzol, mit festeget. Semmi rajzot azonban nem mutogatott. Velem még legtöbbit beszélt Konkolyon kívül, mert én is rajzolgattam, s föl jártam a muzeum képtárába, ahol Munkácsy másolt és próbáltá, tudna-e festeni. Mert nagyon keveset tudott még ekkor. Nem ismerem, milyen piktor volt első tanítója Szamosy, csak olvasom Munkácsy életrajzi adatai közt, hogy mikor ő feljött, már messze túlhaladta mesterét. A valóság az, hogy Munkácsy keveset tudott rajzolni, csak annyit, amennyit bárki könnyen eltanulhat magában is. Festeni pedig, amikor Pestre érkezett, épséggel nem tudott, a legközönségesebb értelemben véve a dolgot. Még nem volt szűk neki a világ se Aradon, se Békésben, se Macedóniában mikor feljött, hogy szakítson eddigi foglalkozásával, valami más pálya után nézzen, ha lehet, piktorrá legyen. És csakugyan erre is határozta magát. Mivel egyéb dolga nem volt, nappal, este mindig képekkel és rajzokkal babrált. Ligetinek, a muzeumi képtár őrének jóindulatát szorgalmával, szerénységével és falusias naiv szöglesteskedéseivel nyerte meg.

A Dobó László tisztelt barátom által megörzött vázlatkönyv becses adalék Munkácsy művészi fejlődéséhez. Már 1867-ben, mikor e könyvecskét Dobónak ajánlódta, Munkácsy névvel bírt, Münchenben is több hónapot töltött. Bizonyára régiebb időből való odavetett vonások, nagyjából készült vázlatok is akadnak a könyvben, de ott van az aradi dalárünnepélyekről akkor fölvetett néhány vonásnyi vázlat is. Munkácsy művészi pályája kezdetén nehezen fejlődött, rajzolni nehezen tanult, mint rajzoló művész kitűnő sohasem is lett. A nehézkes, lassu fejlődés korát szinte megdöbbenően szemlélteti velünk a nagyon szerény apró skizek sorozata, néhol kezdetleges, gyermekes vonásokkal, s oly árnyékolással, mely a czeruza járatlanságát kétségtelenné teszi.

A Pesten töltött három-négy esztendő meg lehetőségen igénybe vette az önképzés nagy munkája és a csiszolódás, amire az egyszerű, iskolázatlan fiúnak oly nagy szüksége volt. Az a bámolni való Munkácsyban, hogy valóban kiegészítette magát, s egyszerre csak a genie léphetett az alkotás munkájába.

Munkácsy és köztem mindjárt pesti időzése kezdetén bizalmasabb ismeretség fejlődött. Későbbben a társaságban is jobban találta magát, több vonalmat is ébresztett. Akkoriban az üllői-ut elején lakott egy kis udvari szobában, s ott festegetett, s papírra vetett vázlatokat mutatott. Többnyire történelmi tárgyakkal próbálkozott. Ez időtájt elég rossz arcképekkel szerzett néhány forintot.

Volt sok ideje, hogy a muzeumi képtárban másolgasson. A képtárakban bizonyos képek egyiknek, másiknak megtetszenek és lemásoltatják. Képkereskedők is gondoskodnak ilyen másolatokról. Így segített magát fentartani Munkácsy is. Ligeti Antal szeretettel oktatta a meg lehetőségen szomorú fiatalembert és a másolatok után kérdezősködőknek is ajánlotta.

Munkácsy kis udvari szobája egyáltalán nem arra való volt, hogy ott festeni lehessen. Ligeti szivességéből a muzeum folyosójának egyik elrekesztett zugában dolgoztatott egész nap. Később ezt Ligeti saját műtermének rendezte be s az érdemes tájfestő vagy három évtizedig itt élt művészetének. Munkácsy a kamrában együtt volt a képtárból kiselejtezett holmikkal. Itt végezték munkájukat a képrámázók is. Munkácsy fűrészelés, kalapácsolás közt tanult és csinálta vázlatait. Nem eladás számára dolgozott, nem valami gyorsan készülő képet akart festeni, hanem próbálgatott a maga számára. Sokáig történelmi jeleneteken törte a fejét. A rajz azonban gátolta. Ligeti mindig is figyelmeztette a hibákra. Munkácsy a Ligeti iránti minden nagy tisztelete mellett is úgy okoskodott, hogy a jóságos ember és kitűnő művész mégis csak tájképfestő. Megmutatta rajzait és próbálkozásait tehát Than

Mórnak is, aki történelmi festő volt, de szintén elég hibát talált azokban. A muzeumi lomtárban ezentul nem foglalkozott történelmi próbákkal, hanem életképekkel tett kísérleteket. Ezekért már dicsérték, mert nagy megfigyeléssel tudta oda vetni a falusi alakokat. Szálas legényeket, nyalka betyárokat, korcsmai jeleneteket készült megfesteni. Készült, mert még mindig és azontul is sokáig tétovázva ment a munká. Amit megcsinált ma, holnap újra festette. Az eredmény rendesen nagy elégtelenség. Hamar rájött, hogy nem így akarta, nem így képzelte, előadnia nem sikerült. A legtöbb kép abba is maradt egy-két félig megfestett alakkal. Így küzködött sokáig a technikával. Első képein, melyek kiállításra kerültek, mindeniken észre lehet venni, hogy nem biztos kéz vitte az ecsetet, nem az első odavetett vonásokkal és színekkel alakult meg, hanem pepecseléssel.

Tájképeket csak studiumai kiegészítéseül festett néhányat. Ezeket nem mutatta meg Ligetinek, mert erős kritikától tartott.

Gyermekkoráról, ifjúsági első éveiről nem sokat beszélt, inkább vágyairól, melyek benne éltek, anélkül, hogy tudhatta volna, mennyi illeti meg a reménységéből. Mit kell elérnie, meddig kell eljutnia, ezzel hogyan is lehetett tisztában, mikor oly gyöngye ujjmutatással indult a művészet világába, mikor az első valamire való képtár, amit látott, a muzeumi volt. Hallott művészekről általános, romantikus dolgokat, de nem ismerte őket. Nagyon kicsi, szűk világot talált itt a fővárosban is. Valamivé lenni! Ennyit remélt, ennyit elhíhetett magáról.

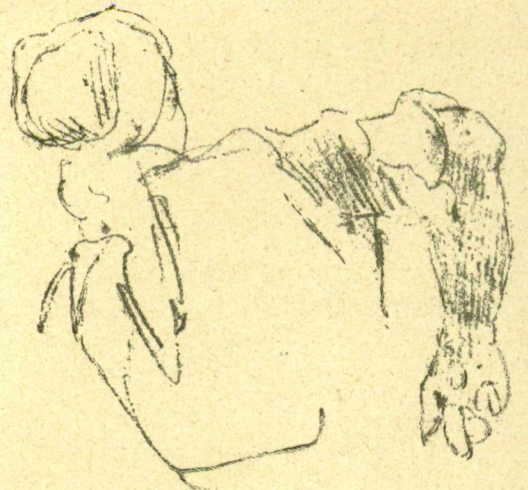
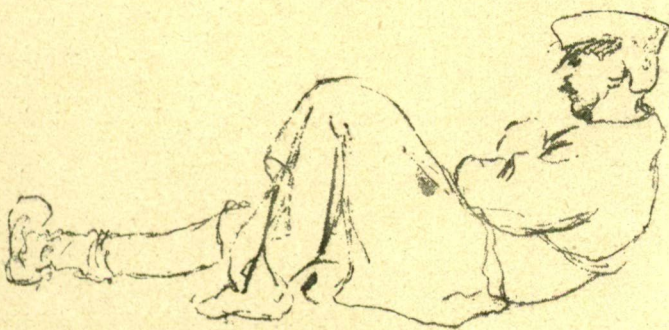
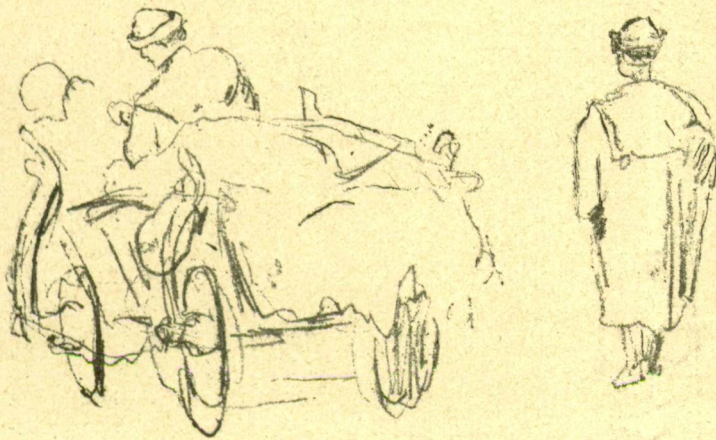
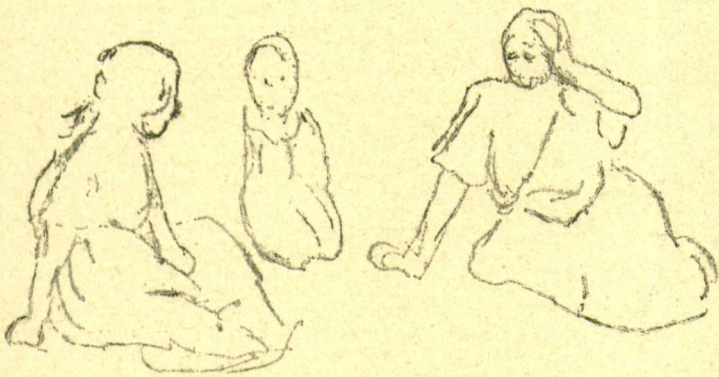
Ismerete nem volt több, mint amennyi elégséges ahoz a pályához, melyet elhagyott. Mit olvasgatott azalatt? Alkalmasint ami a kezébe jutott, ha elég mulattatónak találta már az első lapokon. Talán szerencséje is, hogy iskolázatlan voltában, az ortografia hiányában nem valami hivatal irodájába jutott kenyeret keresni, hanem a minden nap megújuló szigorú kényszerűség alatt lelke és isteni adománya fölgerjedt, az ellenállásnak benne lakozó egész ereje egyszerre csak elárasztotta.

Ez a szegény és gyámol nélküli fiu, aki beletéved az idegen világba itthon, megy tovább még idegenebb világba, csodálatra méltón érvényesíteni birja a felséges talentumot, melylyel megáldotta a gondviselés. Miképp viszi el a Genuszhoz, hogy beszámoljon vele, ez életének megérző és felséges bűbája. Ettől ne fossza meg senki élet-rajzirói közül. Ne fogják rá, hogy tüneményesen jelentkezik. Nem igaz! Küzd, nélkülöz és bárdolatlanságában elvonul még a kis társaságokból is, érezvén elmaradottságát és szégyenkezve, hogy közbeszólni nem tud, csak hallgatnia kell.

Rövid ideig vele laktam egy kis szobában. Bizalmasan beszélgettünk, a mennyire ő bizalmas lehetett, akinek visszafelé nézni nem lehetett öröm, aki jövőt remélt, maga sem tudta hogyan. Már türethetn festegetett, de még mindig alig-alig zsendült meg benne a fakadás. Milyen erejének kellett lennie, hogy megszerezze lelke szükségleteit. Különös jövőt nem jósoltunk neki ismerősei, kik később mégis jobb indulattal és baráti becsüléssel viseltettünk iránta, mert természetében sok vonzót találtunk, s kedélyében poetikus melegséget. Amikor elment 1867-ben Bécsbe, szerencsét kívántunk neki. Aztán elfelejtettük.

A Dobó Lászlótól őrzött vázlatkönyv barna-vörös. Nagyságára nézve zsebbe való. Nagy része tiszta lap. A többi lapokon nagyjából vetett vonásokkal állatok, birka, ló, tehén. Majd emberi alakok, fekvő, kuporogva, aktot állva. Egy bakon ülő kocsis. Arcvonalások, pásztoroknyhó, talán szélmalom. Mind hirtelen rájz, apróságok, de kedveség, sőt báj is többekben. Az 1867-iki aradi dalárünnep-ről is két emlékeztető rajzocska. Ezeket illusztrációnak dolgozta ki. Az egyik mellkép id. Ábrányi Kornélról

MUNKÁCSY EGY ÖSMER

EN VAZLATKÖNYVBŐL.

Arnsperg

készült. Két nagyobb skizben ráismerünk az akkori idők egyik sarkantyus, harsányan toasztozó és nagyokat kaczagó alakjára, Jankaira, ki az »Üstökös«-be verseket szokott írni, országos kirándulásokon jelen lenni. A vázlatkönyvnek az a leghatározottabb rajza.

Tisztelt barátunk, Dobó László a kísérő sorokban elmondja, hogy az aradi ünnepélyek alatt, mikor Gyorokra rándultak, akkor ajándékozta meg a könyvvél Munkácsy. Az ünnepélyekre ismerősökkel ment le Pestről. Ott volt Reményi és Plotényi Nándor tanítványával. Munkácsy bizalmasabb ismerősei közül az akkori ifjabb írói nemzedékből Beöthy Zsolt, Szabados János (később Szeged város tanácsosa), Varga János, a zamatos tollu népies író, ki korán elhunyt, Dobó László, ki fiatal korában oly hévvel zengett a Muzsákhoz. Gyorokon a Varga bátyjának, Varga Ferencz lelkésznek (most szeged-belvárosi apátplébános) vendége volt a társaság egyik része több napig. Munkácsy szerette az ilyen kirándulásokat.

A vázlatkönyvvel egy külön lapot is beküldött Dobó László. Tintával egy kicsi kis uri leány van rárajzolva. Erről Dobó ezeket jegyzi meg: »1872-ben Munkácsy Temesvárra jött feleségével Ormos Zsigmond főispán látogatására. Engem is fölkeresett. Körültem ott játszott Ilona kis leányom. Miska egy levélborítékra írotollal hirtelen lerajzolta a gyermeket.«

A Munkácsyra vonatkozó kedves ereklyék közé tartozik a kis barna könyv vázlataival, krixkraxjaival. Bár gyűjthetnénk néhány darabot a Pestre jövetel előtti időből festett dolgaiból is. Nagyon meghatón bizonyítanak azok, mennyit kellett haladni, tanulni, lelkével, eszével küzdeni, míg a ragyogó pályához eljuthatott.

Bámulom kibontakozását, hatalmas megnyilatkozását és a gondviselés nagy éberségét, mely felügyel, hogy az ilyen talantumok el ne vesszenek, és fölséges rendeltetésükhöz eljussanak.

A bakóz.

Irta: VÉRTESI. ARNOLD.

Gyimóton még sokan emlékeztek arra az időre, mikor Bacsó Demeter székálló mészáros legény volt ott s nem igen tudtak hozzá szokni, hogy most már olyan urféle, akit meg kell süvegelni. De főképp az öreg Huba, az erdőőr, morgott, hogy mit ténsurazzák, ő ugyan meg nem billent előtte a kalapját, ha még egyszer annyit szerez is ahhoz a harmadfél száz hold földjéhez, amit úgy vásárolgatott össze a parasztoktól Gyimóton meg Szentimrén.

Bacsó Demeter urat boszantotta a vén ember nyakasága, de legjobban haragudott amiatt, hogy nem töltheti uri passzióját, nem járhat vadászni, ez a Huba mindjárt megállítja, ha puskát lát a vállán:

— Hová, uram? Nem szabad.

Furcsa, hogy neki nem szabad a saját földjén sem. Micsoda bolond törvény az, mely neki megtiltja? A jegyzővel is veszekedett már amiatt eleget. Mit akarnak? Harmadfél száz holdja van, nem holmi koldus paraszt. Szeretné tudni, hogy miért nem szabad neki a maga földjén vadászni?

— Hát nem tudja az ur, hogy árendába van adva a vadászati jog? — mondta arra kurtán a vén erdőőr.

A jegyző is megmagyarázta több ízben hosszasan, hogy hiszen a község bérbe adta a gróf urnak, a kié ez a sok erdő itt mind köröskörül.

— Ott tetszett lenni azon az ülésen, mikor elhatároztuk.

Ott, persze hogy ott volt Bacsó Demeter, de akkor is megmondta: hogy mernek az ő birtokával rendelkezni?

Azért, hogy csupa apró paraszt telkek voltak s úgy szanaszét vannak szórva, azért mégis az ő földje az, s ő épen olyan ur a saját földjén, mint a gróf a magáén és szemtelenség, hogy az ő földjén más vadászson.

— Ne tessék így beszélni — figyelmeztette a jegyző — a méltóságos grófnak fülébe juthat.

De Bacsó Demeter ur nem bánja, hát jusson a fülébe. Különbözik nem is hiszi, hogy a gróf valami nagyon törőd-nék avval, ha ő egy nyulat vagy akár egy őzet is lelő, van ott elég, csak ennek az irigy kutyának, ennek a vén erdőőrnek a mesterkedése, hogy megfoszszák legfőbb örömétől.

Pedig már egyszer megpróbálta Bacsó ur szép szerével is, barátságosan, úgy, hogy egy tizforintos bankót akart a markába nyomni, de a vén Huba nem vette el: — Kinek néz engem az ur? Becsületes ember vagyok én, akit nem lehet megvesztegetni.

Nem, a konok vén emberrel nem lehetett beszélni, ámbár Bacsó ur két-három tizforintos is nyomott volna a markába, sőt nem sajnált volna egy hizott sertést vagy egy hordó bort sem, ha arra került volna. Uri a természete, nem szokott fukarkodni.

Azt azonban szörnyen restelli, hogy ez az erdőőr megszólitgassa mint valami tolvajt, még föl is jelentse. Már háromszor idézték meg a szolgabíróshoz, birságot is kellett fizetni, s hallotta, hogy az öreg Huba multkor azt beszélte a favágók előtt, nem nyugszik addig, míg be nem csukatja ezt a vadászót.

— No megállj, te bitang! — gondolta akkor magában Bacsó Demeter ur.

Hát így mer őrá beszélni az a semmiházi, az a koldus? Őrá, a kivel a főszolgabíró ur is kezet fog! Aki száz forintot adott a templom építésére. Iskolára is adott. Bezzeg hálálkodtak akkor, az egész falu, a főtisztelendő ur is eljött hozzá, hogy ilyen derék ember, olyan derék ember. És most ez a vén Huba azt méri mondani, hogy: vadászó?

— Azt hiszi, hogy engem megijeszt a fenyegetésével?

Bacsó Demeter ur dölyfösen szegi hátra a fejét. Vele ne paczkázzon holmi rongy ember. Csak azért sem mond le a passziójáról. Talán még egy erdőőr fog neki parancsolni? Ha egy nyulat vagy akár egy őzet talál a földjén, ledurrantja bizony ő. A vadat annak a számára teremtette az Uristen, aki lelövi.

— Ha az én földemre jön, hát az enyém. Még az is bolond volt, aki arra másforma törvényt talált ki.

Arra azonban már ezután vigyáz, hogy át nem lép a saját határán, ne mondhassanak rá semmi affélet, mintha a gróf erdejébe járna vadászni.

— De azt csak nem tartozom eltűnni, hogy a gróf vadja átjárjon kárt tenni az én irtás földemre.

Kukoriczaérés felé járt az idő, mikor egyszer csak jelentik Bacsó Demeter urnak a cselédei, hogy egy nagy őzbakot láttak megint, amint átment a felső kukoriczaföldön, le a völgybe, a forrás felé.

— No jó, — mondta arra Bacsó ur, s másnap este kiállt lesbe a kukoricza közé.

Nagy magas volt a kukoricza, egy ember ki sem látszott belőle. Ott szép csöndesen be lehetett várni, míg lealkonyodik. Amint leereszkedett a szürkület, hát itt jön a szép nagy bak, egyenesen ki az erdőből. Vadász embernek gyönyörűség volt nézni, amint föltartja a fejét, szét-néz, aztán mindegyre közelebb jön. Bacsó Demeternek szinte megremegett az egész teste a nagy fölindulás miatt. Ilyen pompás állatot még sohasem lőtt.

Amint azonban közelebb ért a kukoriczáshoz, ismét megállt az őzbak. Bacsó Demeter attól félt, hogy meg talál fordulni s nagy izgatottságában nem győzte bevárni, míg

egészen ide ér az ő földjére. Fölemelte a puskát, czélba vette a vadat s félig-meddig maga sem tudta, mikor már a cső eldurant s a szép nagy állat összeroskadt.

Bacsó Demeternek az egész testén átrezgett a nagy öröm. Kezében a puskájával rohant oda, ahol az őzbak elesett.

De nem gyönyörködhetett sokáig a nézésében, hogy milyen remek állat, mert ugyanakkor az erdő szélén fölbukkant a vén erdőőr. Az az ember mindig ott csatangolt, ahol Bacsó Demeter ur nem kívánta volna. Már az erdő széléről idekiáltott a nyers, rekedtes hangján, mely most gunyosan hangzott:

— Hát megcsíptük a vadtolvaj urat?

Bacsó Demeter nem tudott szólni, csak a fogait csikorgatta s rá meresztette a szemét a hórihorgas emberre, ki szinte ijesztő nagyok látszott az esti homályban. Restelte Bacsó ur, hogy így rajta kapták s még csak nem is a saját földjén. Ez a bitang bizonyosan megint föl fogja jelenteni.

A büntetéspénzzel nem törődött volna, de restelt megint a főszolgabíró elé kerülni. Azon gondolkozott hát, mivel hallgattassa el ezt a vádaskodó kutyát.

Azalatt az erdőőr közelebb jött s rákiáltott Bacsó Demeterre:

— Ide avval a puskával!

A dölyfös embernek lángba borult az arcza. Hogy mer ez a nyomorult így beszélni vele? Fölkapta a puskáját s megfenyegette az erdőőrt:

— Hozzám ne nyuljon, mert lelövöm mint a kutyát.

De a vén ember nem ijedt meg, gunyosan felelt vissza:

— Még az ur henczeg?

Bacsó Demeter türtöztette a haragját:

— No izé . . . hallja, ne bolonduljon. Legyen esze.

Maradt még elég őz az erdőben, nem jut a gróf koldusbotra emiatt. Mit akar? Elviheti ezt is, nekem nem kell. Megeheti maga vagy akár a grófja, bánom is én. Lelőtem, mert ide járt kárt csinálni az én kukoricaföldemre. De nem akarok porlekedni, ördög vigye, megfizetem.

S kihuzta a vastag bugyellárisát:

— Na, mit fizetek?

De az erdőőr nyakasan felelt vissza:

— Azt majd megítéli a főszolgabíró ur. Most csak ide avval a puskával.

Fojtogatta már a düh a Bacsó Demeter torkát:

— Pusztuljon innen isten hírével, míg a hasába nem eresztem ezt a golyót.

Az erdőőr azonban nem tágitott:

— A vadorzótól elvehetem a puskát. Jussom van rá. Ide vele.

— Nesze hát, te rongy paraszt!

S Bacsó Demeter bele lőtte a puskáját az erdőőrbe.

— Jézusom! — hörgött az.

Megtántorodott, elbukott. Többet nem tudott szólni, ömlött a vér a száján is. Még egyet-kettőt rángatózott ott a földön, aztán nem mozdult.

Bacsó Demeter meghökken. Agyonlőni mégsem akarta ezt az embert. Nem, nem akarta. Csak emberségre akarta tanítani.

Most ott állt mellette, tétovázva, mit csináljon? Ámde emberek jöttek épen arra, favágók, akik elkéstek az erdőben. A lövés hangjára ide siettek s ott találták az erdőőrt vérében és Bacsó Demeter urat, aki azt mondta: vigyék be a faluba ezt az embert s egyikök szaladjon a doktorért. Bacsó Demeter ur fizeti.

Bacsó Demeter ur mindent megfizet, busásan megfizet, orvost, papot, temetést, mert hát a vén erdőőr csak ugyan meghalt. Még a hátramaradt özvegyről is gondoskodik Bacsó ur:

— No, no, ne jajgasson olyan szörnyen, hogy mi csinál már most, miből él már most? Jobb dolga lesz, mint mikor még az a korhely ura élt.

Négyezer forintot fizetett az asszonynak Bacsó Demeter ur. Azon vehet földet, házat. Soha az ura életében ilyen jó módja nem volt. Csak épen annyit dolgozik, amennyit kedve tartja. Ha úgy tetszik, hát akár egész nap lustálkodhatik; nem kell félni, hogy nincs mit ennie. Bacsó tekintetes ur gondoskodott órála becsületesen.

Nagyon csodálkozik hát Bacsó Demeter ur, hogy mégis annyit zaklatja őt a bíróság annak a Huba erdőőrnek a halála miatt. Hiszen ő már kiegyezett az özvegygel; hát mit akarnak még?

Nem érti, hogy miért esik annyi szó arról a házsártos vén emberről, aki után nem busul senki, mert kötekedő természetű volt, főképp ha ivott. Minek firtatják, vallatják már Bacsó urat, hogy történt, mint történt?

Az ügyvéd is csak ijesztgeti, hogy ebből nagy baj lesz. Hát ugyan micsoda nagy baj lehetne? A gróf is agyonlőtt most két éve egy hajtót, mégsem lett semmi baja.

— Az más dolog, kérem — magyarázza neki az ügyvéd — az véletlen baleset volt.

De Bacsó Demeter nem érti meg. Miért volna az más? Ugyan érdemes is ilyen haszontalan vén koldusember miatt olyan nagy teketóriát csinálni. Hiszen az az ember maga kereste magának, amit talált; Bacsó ur nem bántotta volna.

A tárgyaláson sem mondhat egyebet. Mire való ez a sok beszéd? Megmondta már, hogy sajnálja, sajnálja; hát mit vallatják úgy, mintha valami gyilkos volna? Csak nem fogják elítélni?

Hiszen itt vannak a tanuk is, a főtisztelendő ur, a jegyző, a falusi emberek, akik megmondhatják, milyen ember ő.

Lassanként azonban némi aggodalom szállja meg. A bírák oly komolyak, a királyi ügyész szigorú büntetést kér, az ügyvédje sem igen meri biztatni:

— Sulyos az eset, kérem, nagyon sulyos.

De mégsem hiheti Bacsó Demeter, hogy igazán elítélnék. Hiszen most is szabad lábon van.

Erősen törülgeti homlokát a zsebkendőjével, míg a bírák odakint tanácskoznak. Soká tart, soká. Most végre bejönnek s az elnök elkezd egy darab papirosról olvasni:

— Ő felsége a király nevében . . .

Hat évi börtön. Bacsó Demeter elsáppad s úgy érzi, mintha inogna vele az egész terem, alig bír megállni a lábán. Hat évi börtön ilyen rongy emberért, mikor már az özvegyét is kielégítette? Azt hiszi, nem jól hallotta. Lehetetlenség.

Odahajol az ügyvédjéhez. Reszkető ajka alig bírja kinyögni a szót:

— Börtön? Hat év? Igaz?

— Fájdalom, ugy van — felelt az ügyvéd — de appellálunk, kérem.

Biztathatja a kliensét, hogy a felsőbb bíróság le fog abból a hat évből szállítani legalább kettőt, de hármat is.

Bacsó Demeternek azonban már mindegy. Csak a kezével legyint. Akár három év, akár hat év, nem tölti ki azt ő úgy sem, nem hagyja azt a csufságot magán száradni, fölakasztja magát az első nap az ablak vasára, meglátják.

A szerencsét gyakran azért látjuk oly kicsinynek, mert többnyire csak akkor vesszük észre, mikor már távolodik.

*

A hála sohasem a jótéteménytől, de azoknak a szívtől függ, akikkel jót tettünk.

Magdolna.

Te megbocsátasz? hosszan, némán kérdem,

Bünnös nézéseml kelked vaj, megérli?

Leroskad az életul porába,

Elfuló hangom megremegve kérdi:

— — *»Te megbocsátasz?»*

Mert pihenésben nincsen nyugovásom,

Ha megszólalsz te megbánásnak hangja.

Felém zokog lelket gyötrő kongással

Egy nehéz önvád rémes vészharangja:

— — *»Hogy megbocsátsz-e?»*

Suhanj le hozzám halvány Magdolnához,

Eljöttem Hozzád, — láng van a szememben,

Zilál a keblem, kifáradt a testem,

Könyörgve kérlek: »Szabadíts meg engem!»

— — *S bocsáss meg nekem! — —*

Lys Noire.

SAISON.

Színházi dolgok.

— máj. 9.

Kedves Kiss, magának, tudatlan cigány létére, természetesen sejtelve sincs róla, mi a műfaj. Fogadni mernék, hogy például az *Egy sir* verséről maga sem tudja, óda-e vagy elégia, s félek, nagyon megzavarodna, ha számot kéne róla adni, micsoda mértékben iródott ez az eléggé türehető vers? Lássá, én — az én időmben, mennyire vénülünk, még nem volt lyánygimnázium — én nem hiába jártam a felső leányiskolába: még mindig emlékszem rá, mi a dythirambus, noha elevenen sose láttam, s ha nagyon muszáj, még azt is tudom, mi a pyrrhichius, s a tanár urak ezért okvetetlen megbecsülnek, mert nem mutatok, mint maga, tudatlansággal rossz példát az ifjuságnak. Igaz ugyan, hogy a sors az ő szemtelen iróniájával szinte pártolja az erkölcstelenséget, mert sem én, sem a tanár urak nem tudnánk megírni az *Egy sirt*, maga meg tudta. De, a tanár urak nagyon helyesen jegyzik meg, hogy az értelemnek isteni szikrája azért csiholtatott bele a mi nyomorult testünkbe (no már az enyém nem az), hogy tetszése szerint kombinálja a természetnek kényelmetlenül örök törvényeit, s csak erő és kitartás kell hozzá, hogy, ha nekünk nemzedékeken keresztül egyesünk van magaviseletből, kézimunkából és poétikából, a késő unokáink végre meg is írják azokat a műfajokat, amiket mi csak plátóian ismerünk. Maga persze, nyomorult materialista, minderre azt mondja, hogy: a csókot gyakorold s ne magyarázd! Ám ebben a közönséges, hogy ne mondjam: ordenáré nézetében legfeljebb a

tanárnék osztozkodnak, akik ritkán tudnak oly ideális magaslatokra emelkedni, mint kedves férjeik, s az egész poétikából csak arra a két soros példára akarnak emlékezni, hogy: Minden Demosthenesnél Szebben beszél a tett. De mink, én és a tanár urak, finomak és légiesek vagyunk, s az én házamban még a mosogató lyánynak is gólya hozza a kis fiát.

Én tehát ragaszkodom a műfajokhoz, és, lássa, ezt már komolyan mondom, néha nem ártana, ha mások is tudnák a műfajok közt való különbséget. Például — én ennek az a proposnak a révén estem bele az esztetizálásba — a színházi igazgató urak sok bántó izléstelen-ségtől és felsült spekulációtól kimélhetnék meg magukat s a közönséget, ha tisztában volnának a színpadis s a színészi műfajokkal. Teszem, tulajdonképp erről akarok írni, a Népszínháznak az az izléstelen ötlete, hogy, a rendes szerződés-aláírási veszekedés során, Küry Kláry ellenében Pálmay Ilkát játszassa ki puhító tromful, okvetetlen elmarad, ha ennek a lassankint leromló szép színháznak a fővezérei tisztában vannak a műfajokkal s ezért tisztában azzal, hogy Pálmay Ilkát nem lehet tromful kijátszani Küry Klári ellen. Ugy nem lehet, mint ahogy nem lehetne, hogy megtisztelő példákat mondjak, Márkus Emmát Jászai Mari ellen. Nem lehet, mert alapjában, művészi egyéniségükben, nem találkoznak egymással, s mikor a valóságban mégis találkoznak, igazán csak abban találkoznak, hogy a mai izlések s a mai műfajok egyikük tehetségének sem kedveznek. Ha olyan tanár ur volnék, aki emlékbeszédeket szokott írni, azt mondanám: Pálmay Ilka a mult, Küry Klári a jövő. Így csak azt mondom, hogy mindaketten nagyon leverték és kedvetlenek lehetnek, hogy nem igen tudják megtalálni a maguknak való igazi helyet. Mert Pálmay Ilka a született operett-primadonna, s az ő műfaját agyonverte az angol czirkusz-operett. Ott ültem a multkor keserves három órán keresztül az ő Nap és Hold és Szép Heléna előadásánál, s a la Küry Klári, hexenschusszal mentem el. Először is: ez a Szép Heléna, a század egyik legelmébb, legfelsőségesebb, legtulcsapóbb produktuma: egyszerüen unalmas. Én is unatkoztam mellette, pedig tartok valamit a gusztusomra. S Pálmay Ilka — mondjam-e, hogy kitünően játszott? Azok közzül való ő, kik a pusztá rálépésükkel megtöltik a szinpadot, vakmerő, de gracziöz mozdulatokkal, egy kicsit, nem rossz értelemben mondom, szemtelen, de épp ezért győzedelmes iróniával, egységes nagy alakítással, melyben annyira elvesznek a részletek, hogy a beszéd is elvész benne. Nos: ez már tulságosan nagy stíl minekünk, akik az angol operettben a sokkal durvább matériájú és darabosabb excentrique primadonnasághoz szoktunk, melyhez nem agyvelő kell, hanem tudó. Egyszóval: Pálmay Ilkának igaza van, Pálmay Ilka kitünőbb, mint valaha, a műfaja és a stilje szép és elragadó — de mi megromlottunk, s ennek mégis csak ő adja meg az árát.

Éppugy, mint Küry Klára, kinek igazán szerencsétlensége az angol operett, melybe ő, az ő bájosságával, ügyességével és routinejával ugyan bele tudja magát élni, de a tehetségének s egyéniségének legnagyobb értékei használatlan sorvadnak el benne. Ám a régi franczia operett:

ez sem az ő igazi hazája. Ot is láttam a Szép Helénában, melyben, ne sértődjék meg, a Pálmay Ilka egységes nagyvonalú operette-stiljét nem éri el, de viszont messze fölülmulja a részletek finomságaiban, melyeket oly elmésen gondol át, oly finoman csinál meg s oly gyönyörűen mond el, hogy már vét vele az operette-stilus ellen, mint ahogy vétene az a festő, aki a színpadi kulisszákat a Meissonier gondosságával festené meg. Küry Klárának tehát még nem jött meg az ideje, s ha megmaradunk a francia példánál s a Szép Helénánál: ha Pálmay Ilka a Mlle. Schneider, Küry Klári a Mme. Judic. Igen, a Klári páratlanul gyönyörű beszélő művészete, csicsergő megfigyelése és borzalmas okossága számára valami bájos, tehát játékos és énekes, de okos, tehát városi, reális és cselekményes műfajt kéne megteremteni, vagyis a magyar, a budapesti vaudeville. Micsoda kitűnő magyar és városi lány volna Küry Klári! Hogy mókázhatna és patetizálhatna, kuplézhatna és fejtegethetne, szóval mindent csinálhatna, amit tud és semmit, amibe csak úgy kell magát erőltetnie! Az operettet hiába galvanizálják — nem támad az föl többé, sem a párisi, sem a bécsi; az angoltól pedig hamar megcsömörlünk, mint a puddingtól, amely fűszeres bolt és nem étel. De, higyjék meg, a nótás elméség, a városi vidámság és okosság, a fordultatos cselekmény iránt való érdeklődésnek kell valami táplálékot adni — s ha megadják, lehetne-e pompásabban föltálatni, mint ahogy Küry Klári tudja?

Külömben is van ilyesmi a levegőben — én megérezem még abban a naiv, tehát ártatlan aljasságban is, melylyel mi szegény budapestiek a szalónunkba eresztjük be — mert mi egyéb a bársonykárpitos kőszínház? — a párisi kávéházi Tivoli-muzsát. Valahányszor ott látom magunkat néha lányostul is a Vigszínház *francia* darabjainál, mindig eszembe jut a *legfranciább*, az Osztrigás Miczi, amelyikben egy ilyen tivoli-királyné leszabadul a vidékre, ahol uri asszonynak gondolják, s önmagukban vidékies elmaradtságnak, ha megbotránkoznak a párisi urnő átkozottul párisias viselkedésén. Mi vagyunk ezek a vidékiek, mi mindnyájan budapestiek, akik azt hisszük, a miveltségünknek tartozunk vele, hogy megtűrjük a Vigszínházban a Palais Royalt, holott épp ez a legkiáltóbb jele a mi gyászos vidékiességünknek, melyen a párisi ember elborzadna, ha megtudná, vagy, ami még rosszabb, hanyatt vágódnék nevettében. Mert, igaz, nekik sincs olyan színházuk, ami fiatal lányoknak való — a fiatal lányok, s ez szól az irodalomra is, várhatnak, amíg asszonyok lesznek. De arra a fajta műélvezetre, mely csak éjfél körül jogos és csak férfiak számára, kiknek az ő velükszületett és tőlük elválaszthatlan izléstelenségüket ki kell tombolnoki: ezekre a célokra Párisban külön színházak vannak, csakugy, mint ahogy uri ember szokott ugyan az Osztrigás Miczikkal is barátkozni, de a feleségét, rendszerint, nem az ő sorukból választja.

Ezeket akarta csak megírni, s most ismét mély hallgatásba merül a maga figyelő barátnéja

Emma.

Budapest.

(Regény.)

Írta: KÓBOR TAMÁS.

(Folytatás.)

19

— Ah Miklós — sipogja a nagyobbik — hát mégis láthatjuk? Bucsuzni voltunk Olgánál, megyünk a pusztánkra. Hívtuk Olgát is, de maga rossz ember, nem ereszti el. Mondja csak, nem sajnálja azt a szegény gyereket örökösen kinozni a szerelmével? Maguk férfiak olyan kegyetlenek, szegény Olga bele fog pusztulni a maga szenvedélyébe.

Néhány elkényszeredett frázissal iparkodott szabadulni a fecsegő leányoktól, akik a szemükkel egyre ostromolták.

Égő türelmetlenséggel rohant föl a lépcsőn. Valami azt sugta neki, hogy minden pillanat életkérdés. Hogyan, hogyan nem, úgy képzelte, mintha a kicsi asszony épp most emelné ajkához a méregpoharat. Ha úgy volna, ha későn jönne!

Szinte meg volt lepve, mikor mind ennek nyomát sem találta. Olga a fészekben ült s a kárpitajtó lebbenésére mint a madár röptül ura karjaiba. Le sem akarta venni ajkáról az övét és csodálatos, Deméndynek ezuttal jól esett a felesége csókja és boldog volt, hogy lehelletét magába szivhatta.

— Édes — szólt oly igaz érzéssel, hogy a kicsi asszony, akinek a lelke minden árnyalat iránt betegesen fogékony volt, boldogan rezzent össze — valami nagy, valami roppant jó ujságot tudok. Elmondjam-e?

— Mi az? Mi az? — kérdi mohón Olga és tapsra emeli már a kezét.

— Hát az, amit magad is kitalálnál, ha egy kicsikét megkérdeznéd a szivedtől, hogy mi az ő kívánsága! A tapsra emelt kicsi kéz összececsapódik. Olga a nyakába ugrik az urának és kiáltja:

— Velem jössz, velem jössz!

— Eltaláltad, édes és most ugy-e bár nem busulsz, hogy pakkolni kell és itt kell hagynod a mamádat?

Olga arcza elborul.

— A mama — sugja és félve bujik az ura keblére majd hirtelen elereszti és reszketve a szemébe néz:

— Miklós — szólt megindult hangon — még soha sem szólította nevén az urát — igazán szeretsz te engem?

— Micsoda kérdés — felel ez kelletlenül.

— Mondd meg, Miklós, mondd meg, de komolyan: szereted a feleségedet? Látod, édes uram, én tudom, hogy nagyon ostoba kicsi teremtés vagyok és te olyan nagy, olyan tökéletes vagy, én nem csodálnám, ha nem tudnál engem szeretni.

— De szeretlek, édes, miért kételkedel benne most, holott eddig mindig hittél?

Olga lehorgaszta a fejét.

— Eddig is sokat gondolkodtam rajta — sugja hangtalanul — tudom, hogy te jó vagy és nem akarsz nekem fájdalmat okozni. Hanem látod, édes uram, ha tudnám, hogy nem szeretsz, akkor én meghalnék, de ha megtudnám, hogy csak szánalomból teszel úgy, mintha szeretnél, akkor... ó, ez borzasztó volna. Gyűlölnék és átkoználak, mert még a sirban sem tudnék megnyugodni.

Deméndy elborulva állott a felesége előtt és nem mert a szemébe nézni.

— Vannak pillanatok — folytatja ez kábultan magába merülve — amikor a szerelem ugy a szívembe gyű-

lik, hogy azt hiszem, meg kell halnom. És akkor arra gondolok: mi lesz az én szegény uramból, ha én meghalok? Fog-e tovább élni és fog-e akkor is szeretni? És akkor látlak, ahogy egymagadban élsz és azt mondanám neked: ne busulj annyira, édes uram, de aztán látom, hogy csak úgy járnál a miniszteriumba és tartanál beszédek a képviselőházban és beszélsz az asszonyokkal, akik mind szerelmesek beléd és akkor szeretnék megfojtani, hogy ha én nem vagyok, akkor... akkor te se légy...

Sirógörccs fogta el szegénykét.

Demédy karjai közé fogta és vállán keresztül elborongva nézett ki a nyári tájra.

— Micsoda komédia — gondolta magában — hát hiheti ezt valaki? Ennek az asszonynak minden tulzott rémlátomása kézzel fogható valóság, mégis itt tartom a karjaimban, tudok nyíltan a szemébe nézni és tudom rágalmazónak tartani azt, aki engem leleplez. Hát mért vagyok én ilyen aljas, vagy ni van rajtam, ami ennyire meg tudja téveszteni ezt az éretlen, csalhatatlan teremtest!

Csakhamar megtalálta ismét a maga fölmentését. Nem magáért teszi, hanem a feleségeért. Igen, ennek a gyermeknek az élete függ attól, hogy jól tudjon komédiázni. Megvetni való dolog, de nemes célja van. Komédiázzunk tovább.

A bűvös módszerhez folyamodott. Ölébe ültette a feleségét és a fülébe csókolt:

— Szeretlek, szeretlek, végtelenül szeretlek!

És a rémek eloszlottak, az asszonyka fölvidult és kicsendült boldog kacagása az izzó tájra, majd kéz kezét fogva, a karjukat lóbázva mentek ebédre és vigan főzték a terveket: merre, hova menjenek.

A Tátrába? Nagyon sok az ismerősünk. Pedig a boldogság a magányban van. A pusztára? Igen, majd aratás után, amikor nem zaklatják őket tisztartók, ispánok. Valahová messzire, ahol nem ismeri őket senki, például Norvégiába, ahol ilyenkor nincs is éjszaka. Avagy... ez Demédynek jut az eszébe: boldog ravaszsággal kacsint az urára, mikor kimondja: ismételjék meg a nászutjukat, keressék föl mind a kedves helyeket, béreljék ki ugyanazokat a szobákat és egyék ugyanazokat az ételeket, mint első ízben. Mindenki azt fogja hinni, hogy csak most esküdtek meg és azt mondják majd: ni, milyen szerelmesek!

Pompás, ez a legkitünőbb eszme. És Olga már lázban ég, mintha már a vasuton is ülne. Azonnal pakkol, hogy minden rendben legyen. Csakhogy ennyire gyorsan még sem megy a dolog, vagy három napig bele tart, míg Demédy rendezni tudja a dolgait a miniszteriumnál. Három nap! Jaj be rossz lesz, míg letelik a három nap, de ugy-e bár, sokat lesznek együtt a fészekben? Akkor gyorsabban mulik az idő.

Demédy igent bólint és arra gondol, milyen végtelen hosszúak a perczek a fészekben. De most nem úgy lesz, hiszen most is érzi, hogy nem úgy lesz. Sőt ma nem is megy többé el, együtt maradnak egész délután és egész este... hacsak — ezt az óvatosság mondatja vele — valami miatt nem muszáj a pártkörbe mennie. Ahogy ezt kimondja, elszégyelli magát: lám a fogadkozás pillanatában is tartogat magának nyitott ajtókat az elvonulásra.

A délután nagyon meleg volt, a fészekbe letűzött a nap és Demédy iszonyuan szenvedett a forróságtól. Olga az ölébe bujt és elbágyadva, boldog mosolylyal el is aludt. Demédy nézte, nézte az édes gyermek-arcot, ezt a pihegő gyermek-álmot, úgy gondolt vissza a multjára, végig az összes kalandjain, az anyósáig, Éváig.

— Ha tudnád mind azt, ami most az agyamban végigszalad — gondolja és fejét csóválja — nem, azt nem fogod megtudni soha. És bizalommal itt alszik az ölemben, pedig ami a fejében van, az a halál.

Hirtelen fölcsozdik. Mintha hallotta volna a vendégjelző éles harangütést. Vajon ki jöhet most? Az ösztöne mohón kapott rajta: kiszabadulhat a fészekből. Aztán eszébe jutott a fogadkozása és sajnálta a feleségét, hogy édes álmából föl kell zavarnia. Neszelt, fülélt: semmi. Valószínűleg csalódott.

De aztán csak lebben a kárpitajtó, Demédy egy ijedt reflex-mozdulattal letenné öléből a feleségét, de csak dermedten veszteg maradt és nagy szégyenletében elpirul és lesüti a szemét. Az ajtóban Kömleyné áll, kalaposan, a napernyőjére támaszkodva, elragadóan és csufos mosolylyal nézi őket.

— A fészek — mondja gunyos kacagással és rávillan nagy szemével a vejére, majd formálisan, hidegen azt mondja:

— Azt mondták nekem, hogy egyedül találom a leányomat, erre az idillre nem voltam elkészülve. Az államtitkár ur egy kicsit jobban vigyáztathatna az ajtajára.

Olga fölébred és ijedten szökik le az ura öléből. Réműletesen megzavarodott, az arcza hol pirul, hol sápad. Mosolygásra kényszerítené magát, de a szája inkább sirásra áll. Ilyesmi sohasem esett meg vele, még senki sem látta az ő bizalmaskodásukat s legfőképpen az anyja előtt röstelkedik, aki egyre korholta őt urához való nagy ragaszkodásáért.

— Soha se bánd — mondja végül Demédy és megcsókolja neje kezét — a mama előtt nem kell röstelkedned. Különbén jó, hogy szerencsételtett bennünket, báróné, értésére adhatom a nagy ujságot, hogy a napokban együtt utazunk, én és Olga.

— Hová? — kérdi Kömleyné.

— Még nem határoztuk el egészen — mondja Demédy.

— Pedig tudnom kellene, mert én nem szeretek megindulni anélkül, hogy tudnám, hová.

— Hogyan? — kérdi Demédy — ön is velünk akar jönni?

— Természetesen.

— De hiszen eddig azért maradtunk itt, mert ön nem mehetett.

Kömleyné leül az ablak mellé és közömbösen mondja:

— Ha ön tudta ily hirtelenül rendezni a dolgait, én is képes leszek rá. Tehát hová megyünk?

Demédyben fölforrt a vér.

— Azok után, amiket délben szerencsém volt önnek mondani, föl kellett tennem, hogy a bárónéra nem számíthatunk többé. Ezért, sajnos, az uti programunkat úgy szabtuk meg, hogy csak *kettőn* megyünk.

Kömleyné lebigyeszté az ajkát.

— Semmi okom sincs mást akarni most, mint eddig, az a körülmény pedig, hogy ön is velünk jön, önre tartozik, nem pedig én rám.

Demédy érzi, hogy a felesége jelenlétében nem lesz jó az anyósával a déli jelenetet megismételni, azért amennyire birta, nyugodtan Olgához fordult:

— Kedvesem, hallottad, mit mondott a báróné, tudod, mit mondtam neked én. Rajtad áll a választás, ha anyáddal akarsz menni, én nem akarok ő méltóságának kellemetlenkedni. Határozd el magad, majd ha a báróné elment, meg fogod mondani, mit határoztál.

Ezzel kezét csókolt a feleségének, aki reszketve tartani akarja a kezét és a szemével könyörög neki: ne menj el. De ő úgy tesz, mintha nem venné észre és mélyen meghajolva a báróné előtt, a dohányzó szobájába megy.

Demédy né, mint az iskolásgyerek, sápadtan, lesü-tött szemmel áll az édesanyja előtt. Bal kezét a szívére szorítja, a szegény kicsi jószág dobog, mintha meg akarna

repedni. Kömleyné kemény arczkifejezéssel a széken ül és egy percnyi hallgatás után szigorúan ránéz a leányára.

— Ülj le, Olga.

Olga szó nélkül megteszi.

— Mit mondott neked az urad arról, ami délben köztünk történt?

— Semmit — rebege ez.

— Nem. is említette, hogy beszélünk egymással?

— Nem.

— Láthatod ebből, hogy mit tarthatsz az urad őszinteségéről. Ez a beszélgetés téged legközelebből érdekel és nem szolt róla, mit tudhatsz te akkor olyan dolgokról, amik inkább rátartoznak, mint te reád.

Egy darabig várja a feleletet, de hiába.

— Ma délben nála voltam a miniszteriumban, a gyáva sértegetett. Mit tartasz az olyan férfiról, aki sérti az anyádat?

Olga birkózik a szóért, amelyet ki akar mondani, de nem bírja. Feje lecsuklik a zongorára, úgy zokog magába.

— Hagyd el a sirást, rivást, tisztázzuk a helyzetet. En nem kérdezlek, kivel akarsz jönni, mint ő, én parancsolok. Velem jösz és ha az urad nem akar követni, akkor itt marad. Értetted?

Olga fölkapja a fejét és megembereli magát. Ugy érzi, hogy bele kell halnia a vakmerőségbe, de könnyes szemét nyíltan az anyjára függeszti, úgy mondja:

— Mama, én vele megyek.

— Ugy — szól Kömleyné és fölpattan ültéből. — Nos, ebben az esetben be fogom neked bizonyítani, hogy nem mehetsz vele, mert tisztességes asszony csak tisztességes férjhez ragaszkodhatik.

Olga érzi, hogy mi következik. Valahányszor az édesanyja belefogott ábrándjainak rongyokra tépésébe, mindannyiszor irtózáttal szeretett volna menekülni, de a rettenetes ujságok búvósen vonzották és mint az édes mérget, úgy meg is kívánta. Minden szó, amely gyanut fakasztott benne, mint a pörölycsapás érte, de ellenállhatatlan vágygyal szinte belevájta magát a szörnyüségbe és szeretett volna minél többet és minél rettenetesebbet hallani. Most irtózva és feszülten nézett az anyjára és leste, mi következik most.

— Nehogy az az ember az én rágalmozásomra fordítsa, ami történt, inkább én mondom el neked, amit eddig tudnod nem kellett. Te, balga, úgy élsz, mint a mesében és holmi hattyulovagot látsz az uradban. Azt hiszed, hogy ő is olyan tisztán és ártatlanul ment a házasságba, mint te. Ezt ugyan egyetlen férfitől sem lehet megkívánni, de egyetlen férfi sem ámitja ezzel a feleségét. Az olyan házasság, mint a tied, szintén nem tartozik a rendkívüli dolgok közzé, de az olyan házasságot senki más nem avatja olyan hazug romantikus szerelemmé, mint ő. Tudod, mért vett el téged Demédy?

Olga elveszítette az öntudatát. A szeme tágra nyílt, ajka félig nyitva, nincs semmi más érzése, tudata, csak lesi a rettenetes csapást, melyet rámérnek.

— Azért — folytatja könnyörtelenül Kömleyné — mert neked udvarolt. Érted? Engem szeretett, azért jött hozzád, engem akart, azért vett el téged. És ez az ember azt tudja az én fülem hallatára hazudni, hogy téged szeret!

A szegény asszonyka egész testében remeg. Amit most megtudott, olyan váratlan, olyan képtelen volt, hogy lesújtó rettenetességében is megnevettette őt. Az egészen reménytelen fájdalom hat így a nevető izmokra. Kömleyné pedig csak folytatja a torturát, amivel ki akarja gyógyítani a leányát.

— Ezt most meg kellett mondanom neked, mivel a nyomorult rám fogta, hogy a féltékenység beszél belő-

lem. Féltékeny én, te reád és ő miatta! Mintha nem rajtam állt volna, hogy magamnak tartsam, mielőtt neked még csak eszedbe jutott volna, hogy megszeresd!

— Mama! — rebege most Olga és irtózáttal huzódik a szék szélére, hogy majd lebukott róla.

— Szememre vetette nekem, hogy rágalmozom őt előtted, hogy meg akarom rontani a boldogságtokat. Ez a boldogság nem ér semmit, mert hazugságon épül. A te urad távol tart a világtól, hogy ne tudjál meg semmit, ami rá vonatkozik, de előbb-utóbb mégis megtudnád a valóságot s minél váratlanabban ér, annál súlyosabban hat rád. Én ettől a rettenetes kiábrándulástól akartalak megóvni, azzal, hogy előkészítlek reá. A férfiak nem szentek és Demédynek sem vetem a szemére, hogy úgy élt, mint minden fiatal ember. De az ő büne, hogy amit más asszony magától értedőnek tart, mikor megtudja, az neked katasztrófa. Nem tartozott neked hűséggel, mielőtt elvett, miért hiteti el veled, hogy mégsem vétett ellened? Ő, aki most is isten tudja, hány szeretőt tart.

— Ez nem igaz! — kiált most helyéről fölpattanva Olga. — Nemi gaz, nem igaz, ezt még mamának sem szabad mondania.

Kömleyné odalépett a leányához és megfogta a vállát.

— Lassan akartalak bevinni a valóságba, hogy felvilágosodva és ábrándok nélkül élhess vele. De mivel ez az ember így beszélt velem, ám legyen az operáció gyorsabb, fájóbb, de alaposabb is. Eddig csak gondoltam, hogy szeretőket tart, egy félóra óta tudom. Mikor idejöttem, az előcsarnokban a tálcán egy levelet láttam. Egy hordár hozta, a Márton épp be akarta vinni az uradnak. Akaratlanul is hozzányúltam és megtartottam: majd oda adom én. Itt van, nem bontottam még föl, de az irás női irás. Tudom, hogy mi van benne. A felesége vagy, te fölbonthatod.

Olga kezében tartja a levelet. Nézi, nézi, finom vonások, lázas sietséggel odavetve. A vér arczába csap, a szerelmes nő ösztönével megérzi ezeken a vonásokon a vetélytársnót.

— Bontsd föl! — sürgeti Kömleyné, aki maga is lázban ég már — jogod van hozzá, mert nő irta. Kötelességed irányában, hogy alaptalanul ne gyanusítsd, ha nem igaz, amit mondok.

— Nem, nem — sikoltja Olga, de Kömleyné ekkor már kitépte kezéből a levelet és fölszaggatta. Belenéz, rekedten fölkaczag és odatartja Olgának:

— Hát lásd magad, ugy-e hogy megmondtam?

Olga szeme rátapad az írásra, csak két sor: »Megkövetelem, hogy még egyszer eljőjjön. Nem vagyok rongy, hogy így el akar dobni magától. Éva.«

Demédy né még egyszer olvasta el az írást, aztán behunyta a szemét és várta: most megszakad a szive. De éppenséggel nem szakadt meg. Valami soha nem érzett nyugalom szállta meg, hogy elcsodálkozott rajta. Hova lett a szive, hova lett a fájdalom, hova az iszonyu rémek, melyek ennek a beállott valóságnak már az elgondolásánál elébe tolultak? Semmi, semmi mindebből, csak meg rázkódott, határtalan undort érzett és a kezével belemarkolt a mellébe, mintha le akarná magáról tépni. Aztán fölvillant a szeme, szinte diadalmasan, a levelet mintegy csapásra, magasra emelte, úgy mondta az anyjának:

— Köszönöm.

Kömleyné odalépett a leányához és megölelte. Először a Demédy házassága óta igaz, meleg szeretettel.

— Most ismerem csak a leányomra — mondta — büszke vagyok rád és tudtam, hogy a valóság meg fog gyógyítani.

(Folytatjuk.)

Kit az Isten szívvél ver meg . . .

*Kit az Isten szívvél ver meg,
Ősz fejjel is balga gyermek;
Játékszer a sors kezében,
Nagy csupán a szenvedésben.*

*Érző szívvél ha születélt,
Millió sziv rabja lettél:
Rejtve benned, nagy tilokban
Millió sziv buja dobban . . .*

*Bolygod ezt a nagy világot:
A mosolygót meg se látod,
Csak a bánat hulló gyöngyét,
Csak a búsat, csak a gyöngét.*

*Vágyol égi gyönyörökre,
S belébollasz földi rögbe:
Keresed a boldog révet —
De a szived csak bűt érhet.*

*Óh! sziv nélkül sokkal könnyebb,
Sima utján zord közönynek;
— De az Isten szívvél vert meg,
Szegény ember, balga gyermek! . . .*

Sajó Sándor.

Krónika II.

Fuoco.

— máj. 8.

Az az olasz nyelven író, kitűnő zsrnaliszta, aki egy évtized óta a harsányan hangzó Gabriele D'Annunzio néven publikál regényeket, novellákat és szindarabokat — igazi nevét nem tudjuk, de talán nem fogja tudni az irodalomtörténet sem — tehát: D'Annunzio, a milanoi Paul Bourget, most tette közzé nyilvános és magán-életének legnevezetesebb, eddigelé s talán mindenkorra legnagyobb szenzációját. Az ópusz czime: *Fuoco*. Erről a könyvről, bár alig, hogy megjelent, máris sokat hallott a szives olvasó. De még többet fog hallani. Mert eddig még csak a reklám beszélt róla; azok, akiket a reklám bolonddá tesz, még ezután következnek. És előre látható, hogy ebben a naptári évben nem jelenik meg könyv, amely több olvasót foglalkoztatna; beszélni fognak a *Fuoco*-ról egész nyáron át mindenütt, ahol csak újságolvasók élnek, Rómától és Páristól Calcuttaig. Mért? Irtak már a *Fuoco*-nál szebb könyveket is, de leleplezéseinél fogva érdekesebbet soha. Csak egy ember tehetett volna tul D'Annunzion: Antonius, ha véletlenül megírja, miket élt át Karthago királynőjével, Cleopatrával, aki a maga korában bizonyára első asszonya volt a világnak.

Mert nyilvánvaló — nem titok, az író a szájunkba rágja — hogy a *Fuoco* nem regény, hanem emlékirat. Hosszas és színes referáda valósággal átélt gyönyörökről; azt mondhatnók: egy nagy stílü, szerelmi intervju, amely-

nek a közlője annál megbízhatóbb, mert hisz — megvallja — az egész dologra főképpen a szerelmi intervju okából vállalkozott. Ha a hősnő egyénisége nem oly általánosan ismeretes, soha se jut eszébe, hogy ezt a regényt átélje. De átélte, hogy megírhasa. Szándékosan ment bele a kalandba, mint a hogy az ember egy miniszterhez megy, megtudni tőle egyet-mást; mindent megfigyelhetett tehát, mindent pontosan feljegyezhetett.

Rómától Calcuttaig mindenki tudja már, hogy a *Fuoco*-ban Gabriele D'Annunzio Duse Eleonorával, a nagy olasz színésznővel való szerelmi viszonyát beszéli el. Lehet-e ennél érdekesebb tárgy? Szerelmi története azoknak, akik a maguk világában az első legény s az első amazon! Szerelmi története Olaszország ünnepekt költőjének Olaszország virágával, a művésznők királynőjével, a kor egyik legérdekesebb asszonyával! Ilyen szép emberpárt Antonius és Cleopatra óta nem látott a világ. S mennyi lángolás! A téma még akkor is megkapó, ha csak a képzelet dolgozza fel! Hát még mikor a költő ragyogó szavaival azt mondja el, ami valósággal megtörtént, s aminél lelki, testi szenzációkban, ez a planéta többet már nem adhat!

Szóval a *Fuoco* tárgya egyetlen a maga nemében, s Róma és Calcutta várakozása jogos. A könyv azonban, mondjuk meg mindjárt, kissé lehangoló. D'Annunzio azt beszéli el benne, hogy Duse mennyire imádta őt, s hogy ő, D'Annunzio, milyen nagy ember. Ezt mondja el a könyv első, második és harmadik részében, ezt ismétli a negyedikben. A könyv vége felé már tulságosan tudjuk, hogy Duse mennyire szerette őt, s hogy ő, D'Annunzio, milyen nagy ember. És az jut eszünkbe, hogy ez az Antonius meghódíthatta az egész világot, de mint Olaszországban nem ritkaság, piszkos borbélynál borotválkozik.

Tagadhatatlan, hogy a *Fuoco*-nak igen szép részei vannak, páratlan, ragyogó helyei. Ah, hogy eleveníti meg Velencét! S lelkesedésünknek nem volna határa, ha nem jutna eszünkbe, hogy egyszer őt is leleplezték, őt, D'Annunziót. Rábizonyították, oly módon, mely, sajnos, nem türi meg a további vitát, hogy lapokat, nyolcz, tiz, husz lapokat hódított el Balzactól, Bourget-tól, még Sâr Péladantól is! Onnan vette a vagyonát, ahol találta; előfordult az már a legjobb családokban is. Jól tette. Kissé cinikusan, kissé könnyedén járt el, tulságosan kényelmesen, minden óvatosság nélkül, de azért jól tette. Az elfelejtett dolgok — közpréda; a buzaszem azé a tyuké, amelyik felszemecskéli. S micsoda igazságtalanság esett ezekkel az elfelejtett vagy kevésbé ismert írókkal?! Legalább újra forgalomba kerültek az elfelejtett szép passzusok. Az irodalomban ez: feltámadás, új élet; a sokat emlegetett halhatatlanság mindössze abból áll, hogy egy pártfogónk husz vagy száz év mulva újra lenyomatja a csinosabb passzusainkat, s oda biggyeszi alája a nevét. És — édes Istenem! — nevetséges, élhetetlen, de egyszersmind képzelődő fajankó, aki legsajátosabb, legegényibb gondolataiból akar szivarozni, kocsizni, hölgyekre költekezni! Nincs az a gazdag egyéniség, akinek az eredeti eszméi, piaczi áron kínálva, behoznának annyit, amennyi egy polgári háztartás költségeire szükséges, viszont annyi

a kész észme, a kész passzus, csak bele kell markolni, hisz amit nem ismernek, az nincs! Mindez igaz lehet, de azért mégis csak alterálja a gyönyörűségünket, ha a szép passzusoknál arra kell gondolnunk: vajjon kitől valók?!

Ah, az eszkimó sok, s a foka kevés! A szegény olasz úgy él, a hogy lehet; onnan veszi a vagyonát, ahol találja, s alkalom adtán, ha minden kötél szakad, pénzzé teszi csókjainak az emlékét, mámorának utóizét, a máséval közös titkot, a szerelmi kettősök alatt gyűjtött s feljegyzett obszervációkat, mindent, amit a milanoi kiadók pénzért eladhatnak.

Ó, Eleonora, gondoltál-e rá, mikor hirtelen belebomlottál egy szőke bajszu bicziklistába, akit Olaszország Lord Byronjának néztél, s akinek a felolvasását mennyei gyönyörűséggel hallgattad, gondoltál-e rá, hogy ez a szőke bicziklista csak azért udvariaskodik veled, hogy *à la Maeterlinck* szindarabjait végig cipeld a világon, s mellékesen megfigyelje, amint szerelmi gyönyörűségében úgy forgatod a szemedet, mint egy haldokló... gondoltál-e rá, hogy mosolyaid legszebbjeit közzé fogják tenni, ó- és új-világbeli kíváncsiak számára, egy pár líráért, szegényebbek részére antikvárius áron?!

Aligha. Azért mégis szentivánéji álom volt az, s te, aki megtörve, redős arczczal kerültél ki ebből az intervjúból, nekünk mégis Titánia maradtál! Van valaki, aki sokat tud és sokat kész fecsegni erről a Szent Iván-éjszakáról, ebben a valakiben minden frivol zsenialitása mellett is sok az ami, Zubolyra emlékeztet, ez a tudat ma talán elpirít és megaláz tenmagad előtt, mindegy: amit *te* éreztél, azt nem tehetik közzé s nem árulhatják két vagy három líráért Párisban, Bécsben, Genfben, Milanóban.

Interim.

Nyilatkozat.

A *Hét* f. évi ápril 1-én megjelent számában *Látogatás az elbujdosott és visszakerült Adorjánánál* című krónikámban, többen hölgyek irányában sértést láttak.

Nőt sérteni a legaljasabb dolog, hogy egész hölgytársaságot sérteni akartam volna, a legsúlyosabb vád, mely férfit érhet.

A tollam és a tisztességem reputációjának tartozom a kijelentéssel: abban a cikkben hölgyek megbántására sem nyíltan, annál kevésbbé: lappangó czélzattal nem törekedtem, azért sem, mivel semmi okom nem volt és nem lehetett arra a feltevésre, mintha azokat, akikre az említett allusió történt, a tiszteletnek legteljesebb mértéke meg nem illetné.

Minthogy azonban, bár akaratomnak és intencióm-nak ellenére, cikkem fogalmazása okot adott a felfogásra, mintha abban hölgyek irányában kisebbités vagy sértés foglaltatnék, tartozom azzal, hogy minden fentartás és magyarázat nélkül e miatt sajnálkozásomnak adjak kifejezést s őket teljes tisztelettel és alázattal megkövessem.

Kóbor Tamás.

INNEN-ONNAN.

** **Wlassics beszéde.** A Munkácsy ravatala mellett elhangzott, javarészt fellegek közt járó, beszédek között legtartalmasabb a Wlassics miniszteré volt, aki, mint minden alkalommal, most is a leghelyesebben, legnyugodtabban és mégis a legnemesebb interpretációval oldotta meg nehéz feladatát. A betegségéből fölgyógyult miniszternek visszatérése óta ez volt az első közéleti szereplése, s akik rokonszenvvel kísérik az ő szép pályáját, örömmel láthatták, hogy erőben meggyarapodva, egészségesen tért vissza a szfalanxba, amelynek pótolhatatlan erőssége.

* * *

** **A befejezett Nóra.** A Nemzeti Színháznak immár két Nórája van, egy befejezett és egy befejezetlen. A befejezetlenben Nóra indokolás nélkül megy el hazuról, a befejezetben kiesik kezéből a koffer és az asszony otthon marad. Miután Ibsen kapós, azt kell hinnünk, hogy utánzóí ezen a téren se lesznek csekély számmal. Ha valaki a jövőben jó darabot akar írni, akkor helyesen teszi, ha 1/ alatt két-három befejezést mellékel, amelyeket tetszés szerint lehet variálni. Mert méltányos, hogy a darab a nézőkhöz simuljon: a jólelkű vidékiek bizonynyal jobban szeretik, ha Nóra szépen otthon ragad, míg a századeleji fővárosiak a befejezetlen Nóra mellett szavaznak. Természetes, hogy ezt a színlapon is szükséges lesz jelezni, még pedig ilyenformán:

Páros bérlet 15.

Melankolikusok számára.

NÓRA

(Az utolsó felvonásban a katolikus Szeretetház közreműködésével és orgonakisérettel.)

Avagy:

Bérletiszünet.

Cholerikusok számára.

NÓRA

(Hiteles sárgasággal kiegészítve.)

Avagy:

Páratlan bérlet 11.

Sangvinikusok számára.

NÓRA

(Az ötödik felvonásban villamos kivégzéssel.)

És végül:

Általános bérletiszünet.

Flegmatikusok számára.

NÓRA

(Egymásután mind a három befejezéssel.)

Ezen az uton aztán tovább lehet fejleszteni a dráma irodalmat és Nórákat az ügyvédek, orvosok, gyógykovácsok tömöntők, csavargózós-kapitányok, jockeyk, villamos vasuti ellenőrök és marhahajcsárok számára is fel kell dolgozni.

* * *

** **A viharágyuk.** Jövő héten a főváros is kísérletezni fog a viharágyukkal, s így bele kell nyugodni, hogy a viharágyuk Budapest környékén is helyet foglalnak. Az eddigi kísérletek ugyan többnyire a kísérletezőket és nem a felhőket tépték szét, de minden kezdet nehéz, s így a viharágyunak előlegezni kell a bizalmat. Itt az ideje tehát, hogy elgondolkozzunk, mi lesz, ha csakugyan minden oldalról lövöldözni fognak a felhőkre?

Szemelgessünk a jövő tarka képeiből. A Kárpát-egylet budai osztálya természetesen tűzérési fedezettel fog kirándulásaira indulni, valamint citadellákat építtetnek mindazok a kocsmárosok, akik a ligetben mérik a sört s akiknek a legnagyobb szükségük van a jó időre. Medárd napkor, amelyről az a legenda járja, hogy ha akkor esik, negyven napra nyílnak meg az ég csatornái, olyan lövöldözés lesz, mint volt Paardebergnél, szintugy majálisok alkalmával, amelyeket rendszerint mindig eső szokott megtisztelni. Leginkább azonban olyankor szokott esni, ha az ember vagy az új szalmakalapját vagy a sárga czipőjét veszi fel. Nem is szólunk arról, milyen zivatarok keletkeznek olyankor, ha a feleségünk a tegnapi kapott selyem napernyőjét és a fehér selyemruháját veszi föl. Ha tehát az ember ruhát és napernyőt vesz nevének, kénytelen lesz hozzá mindjárt egy mitreilleuset és egy tábori tüzért mellékelni, mert enélkül a jövő egy előkelő asszonya se fog az utcára merészkedni.

* * *

† Szerencsétlenségek. A párisi kiállításon naponta esik valami szerencsétlenség. Hol egy hid szakad le, hol egy pillér zuhan alá, hol egy vastag pózna dől el, leterítve egy pár látogatót. Ennyi véletlen baleset semmiesetre se történhetik merő véletlenségből. Azt kell hinnem, hogy itt egy merész, de ötletes spekuláció üzi a maga kegyetlen játékait. Tudvalévő, hogy a híres kiállítás, amely a maga dicsőségével előre teleharangozta a világot, még egyáltalában nincsen készen. Látnivaló benne mostanság még alig akad. De meg kellett nyitni és most előállott az a veszedelem, hogy a közönség az első benyomások hatása alatt nem lesz hajlandó másodszor is bemenni és mire minden elkészül, az emberek már elszoktak a kiállítás látogatásától. Mit kell tehát csinálni, hogy a közönség érdeklődése ébren tartassék? A temérdek állvány, épülő hid, függő erkély és el nem készült bolthajtás maga kínálta a választ. Véletlen szerencsétlenségeket kell csinálni. A »katasztrófa színhelye« mindig jobban érdekli az embereket, mint például a hüvelyes vetemények pavillonja és szemtanunak lenni majdnem akkora dicsőség, mint a mekkora szerencsétlenség áldozatnak lenni. A szemtanu egyszerre fontos személyiséggé válik, katasztrófa ügyekben szaktekintély lesz, az újságírók meginterviewolják és a nevét közli valamennyi újság. Ezenkívül, ha a véletlen szerencsétlenség minden harmadik napon megismétlődik, a kiállítás érdekessége még egy sajátos momentummal gazdagodik. A legnagyobb mértékben izgatja a személyes bátorság hiúságát és egy órai séta a párisi kiállításon a kurázi tűzpróbája lesz. Aki háromszor egymásután bejárja a kiállítást, vitézségi érmet kap, ami láthatólag lesz viselendő és majdan az emberek ugyanolyan hangon fogják elmondani, hogy »végigcsináltam a párisi kiállítást«, mint amilyen ezt mondják, hogy »végigküzdöttem a krimi hadjáratot«. És ez teljesen elegendő, hogy biztosítsa a kiállítás sikerét.

* * *

† A megbízhatatlan Ujpest. Ujpest ismét a hamis korona révén lett szóbeszéd tárgya. Ezuttal azonban a hamis korona mint korona valódi, csak mint magyar szent korona hamis. Ezt úgy értsük, hogy az ujpesti új községhezán a magyar czimerek fölül nem magyar koronát tettek, hanem egy-egy kutyafejen nyugvó hercegi koronát. Most már aztán igazán vége van minden bízalomnak. Ujpesten már minden hamis, sőt a hamisítást már szójátéki alapon is mivelik — lásd: *korona*. Lassanként minden ki fog sülni: megtudjuk, hogy az ujpesti hölgyek gyémántjai hamisak. Az utcákat nem úgy hívják, ahogy a táblákra föl van írva a nevük. Hamis minden aláírás, ami Ujpesten kelt. Hamis a bor, a vaj, a tej, a kávé. Ujpest megmutatja, hogy mindent lehet pótolni, s megcsinálja a maga

külön világát hamisított pénzzel, koronával, étellel, itallal. Ami pedig nem hamis, annak más nevet adnak: a jó hatásra azt fogják mondani, hogy olasz pénz, mert annak hamis. Ujpestenk semmi se kell ebből a régi világból, ahol minden az, aminek hívják. Maga a név: *Ujpest* is nem más, mint a hamisított *Pest*. Mint ahogy egy ügyesen öntött ólomdarabot elnevez forintnak, úgy nevezi el magát Pestnek. De most már vége. Vége a bízalomnak. Maholnap az emberek nem mernek fölszállni az »Ujpest« felírású villamosra, mert nem biztos:

1. hogy ez villamos,
2. hogy Ujpestre megy,
3. hogy milyen pénzt ad vissza a konduktor — és
4. hogy egyáltalán van-e Ujpest.

Csekélységem még sohse járt Ujpesten. Talán nincs is:

* * *

* * A Vezuv kitörése. A Vezuvot azért csodálják az idegenek, mert az egyetlen kontinentális hegy, amely azzal szórakozik, hogy néha tüzet okádjon. Ezt a Vezuv minden évben meg is cselekszi a körülötte lévő lakosság nagy anyagi előnyére. Amikor a külföldi lapokban az első telegramm azt jelenti, hogy a Vezuv mozgolódni kezd, a derék angolok azonnal előveszik a cheque-könyvüket és felülnek a Nápolyba induló expressre. A nápolyiak bolondok volnának, ha ezt a kedvező pénzforrást ki nem használnák. Ki is szipolyozzák emberül: a hét elején már rémülten menekültek a láva elől, a funiculi állomása kigyulladt, megérkezett Prisco bibornok is és buzgón olvasta a miséket, sőt az a bizonyos négy angol is, akik mindig nagyon közel mennek a kráterhez és sulyosan megégnék, szintén feltűnt a látóhatáron. Aki egy kevésbé megerőlteti az emlékezőtehetségét, annak eszébe fog jutni, hogy Prisco bibornok minden esztendőben miséket olvas, a négy angol pedig minden májusban odaég, épp úgy, ahogy a saison kezdetén Monte Carlot mindig szétsprengolja valami yankee. Mert a mise, a menekülés, az angolok: kitűnő reklámok, hogy mentül többen legyenek kíváncsiak a szép látványosságra. Azért a hét elején, mikor a Vezuv kitöréséről az első hírt olvastam, tizet tettem volna egy ellen, hogy a hét végére már megérkezik a »megnyugtató távirat«. És úgy is lett: ma a Vezuv már ismét csöndes, Prisco bibornok visszautazott s a lakosság abbahagyta az imákat. Jól imádkoztak: temérdek ember gyült, a tűzhányó tövébe s a négy angol, a derék bibornok és a kigyulladt vasuti állomás egy esztendeig babáiraikon pihenhetnek.

A hazug megkoronázza a szunyogot s nagyítja, mint egy szamarat.

*

Az ész, ha utszélen nőne, a szamar is megenné.

*

Az öreg embernek minden tetszik, csak nem tud mindent megrágni.

*

Az asszony bölcsességfoga halála után buvik ki.

*

Ahol az asszony néma és a férfi süket, ott legnagyobb a földi boldogság.

*

Egy kanál mézzel több legyet lehet fogni, mint egész hordó eczettel.

Román közmondás.

*

Nőt végy feleségül, ne arczot.

Német közmondás.

SZINHÁZ.

Konti József.

Konti egyik osztályostárs volt abban a munkában, amelylyel a főváros színházi élete megcsinálódott. Ez az ő igazi jelentősége. A jövő magyar operettejét nem készítette elő, de praeparálta a közönséget arra, hogy bizalommal hallgasson meg egy-egy magyar darabot. És aki a közönséget tovább fejleszti, van olyan virtuóz, mint az, aki egy műfajt tovább fejleszt. Ma a francia és az angol operette tetszik nekünk s nagyra vagyunk a mi meg-ravasult izlésünkkel, de akkor, amikor Konti az ő első operettejeit írta, még nem tudtuk pontosan, hogy mi történik künn a nagyvilágban. Akkoriban az olyan zene, amely csak flirtel a mi érzéseinkkel, amelynek visszafojtott lélekzete és sok finom, parányi erecskéje van, nem kellett nekünk. Abban az időben a Konti derült, ingerlő zenéjére volt szükségünk, mert ez a zene tüzelt és fölvert. Az érdekes, sápadt dalok iránt akkoriban még nem ébredt föl a mi közönségünkben a fogékonyság; a Konti keringőire áhítoztunk, amelyek nőttek, dagadoztak, mint a nedvektől duzzadó egészséges növényzet. És van még valami, amit az ő negyedszázados karnagy jubileumán el kell mondani. Ő a művészi meggyőződéséből soha sem engedett egy csipetnyit sem. Néki ma is az a hite, hogy a Strauss és Suppé zenéje különb a francziákénál. Sokszor mondotta nekünk, amikor egy francia operettenek a bemutatója közeledett: »Önök ez a darab nagyon fog tetszeni, mert finom és elmés, de az én szívem még sem huz a francziákhoz.« Emellett az elve mellett mindvégig kitartott és soha sem ambicionálta azt, hogy Varneyt vagy Jonest utánozza. Következetességében van egy tiszteletreméltó vonás, amelyet a magyar operette történetírói aligha fognak kicsinyelni. A csütörtöki estélyen a Konti okos arcza kipirult, mintha lidércz-lángocsák kergetődztek volna rajta, mert minden barátjának a szeméből áradozó, őszinte boldogságot olvasott ki. Sajnáljuk, hogy a rendezők az estélyre nem hívták meg a tulajdonképeni zenevilágot. A zenei dolgokban illetékes judicziumu férfiak jelenlététől nem lett volna szabad Kontit megfosztani. Ők — tessék elhinni — minden entuziastánál jobban tudják mérlegelni azt, hogy mi szerepe és mennyi sulya volt Kontinak a színházi fejlődésünkben. De reájuk nem gondolt senki. És így e szikrázó melegségű, szép ünnepségen a Royalban asztalbontás után egy-két primadonnán kívül fiatal színpadi babák táncoltak, akik Kontit nem tudják sem megérteni, sem énekelni.

m. g.

IRODALOM.

Irma. Huszár Vilmos, akinek nevét eddig fordításai tették ösmeretessé, ezuttal a saját termésével lép piacra. Regénye részlet egy költő naplójából, amelynek java lapjait a lyra és a lélekfestés tesszik. Maga a mese kissé sovány, nem is egészen új, de a rutinier keze ügyesen tudta fölpipezni. Hogy véleményünket igazoljuk, mondjuk el, hogy Irma egy szép lipótvárosi kisasszony, aki a költőt szerelemre gyújtja s aztán férjhez megy a fekete szakállu emberhez: Bergl urhoz. Mikor évek múlva viszontlátják egymást, a költő borzadva szökik meg az elhízott szépség elől. Huszár Vilmos tud megfigyelni, leírásai is élénkek s ha meséje lendületesebb lesz, alkotásai

kerekdedek és egységesek lesznek. Ma az írói kvalitások mérlege még nincs egyformán megterhelve, de hogy mindegyik serpenyőben van tartalom, a regényből is világosan látszik.

Balassa Bálintról. Sárosi Paula koszorut nyert, Balassa Bálintról írt, értekezése könyv-alakban is megjelent. A fiatal írónőt, akit izlés, forma és okos lendület jellemez, örömmel üdvözljük ezen a téren, amelyről eddig azt hittük, hogy messze esik a hölgyektől. Hogy ránk czáfoit, azt mutatja, hogy a hölgypublicum immár kezdi helyesen megválogatni olvasmányait, valamint azt, hogy Sárosi Paula, a divatos asszonyirókkal szemben, tartalmat és nem formát keres. A csinosan kiállított könyvet az Athenaeum adta ki.

KÖZGAZDASÁG.

A cs. kir. szab. adriai biztosító társulat Triesztben e hó 3-án tartotta meg rendes évi közgyűlését. Az előterjesztett igazgatósági jelentés első sorban meleg hangon emlékezett meg a röviddel ezelőtt elhunyt báró Reinelt S. E. igazgatósági tagról, aki negyedszázadon keresztül vett tevékeny részt a társulat igazgatásában. A 61-ik (1899.) üzleti év alakulására vonatkozó számadatok közül a következő fontosabbakat emeljük ki. Az életbiztosítási ágazatban az 1899. évben kötött biztosítási ügyletek 31.021,684 korona biztosítási tőkére és 100.974 korona járadékosszagra rugnak. A biztosítási állag 1899. december végével 205 millió korona tőkét és 538.639 kor. járadékot tüntet ki. A díjbevétel 8,946.702 koronát tesz, míg a halál- és elérési esetekben teljesített fizetések 3,987.533 koronát igényeltek, s ezenfelül függő károokra 769.887 korona lón tartalékba helyezve. Ezen ágazat díjtartaléka és díjtételei 53,643.679 koronára rugnak. Az elemi (tűz- és szállítmány) biztosítási ágazatok díjbevétele 17,550.045 koronát tett ki, viszontbiztosításokra 7,876.417 korona lón kiadva és kárfizetésekre — a viszontbiztosítókat illető rész levonása után — 6,746.165 korona fordított, míg függő károokra 989.040 korona lón tartalékba helyezve. E két ágazat díjtartaléka 10,125.294 koronára rug. A tűzbiztosítási ágazat 1899-ben ép úgy mint csaknem mindegyik bel- és külföldi társaságra az adriai biztosító társulatra is felette kedvezően volt és a végeredmény kedvező alakulása az egybegyűjtött tartalékok kamatai és az életbiztosítási mérleg kedvező eredmények tudható be. 100.000 korona adótartalék levonása után fennmaradó 1,002.488 korona nyeresémből 200.000 korona az életbiztosítási ágazat külön nyereségtartalékának utaltatik át, mely ily módon 2,000.000 koronára emelkedik és osztalék címén — mint az előző évben — részvényenkint 150 korona kerül elosztás alá. A társulat tartalékai több mint 62 $\frac{1}{2}$ millió koronát tesznek, amelyből a díjtartalékra (saját számlára, tudniillik a viszontbiztosítási rész levonásával) 55,226.356 korona, a nyereségtartalékokra 6,363.186 korona és az árfolyam ingadozási tartalékra (a tőke elhelyezéseknek 1899. évben beállott jelentékeny értékvesebbleset levonása után) 989.978 koroná esik. Báró Reinelt a trieszti kereskedelmi kamara elhunyt elnöke helyébe ezen kamara első alelnökét. Dimmer Ferenczet választották be a társulat igazgatóságába.

HETI POSTA.

B. K. Debreczen. Az elsőt *Molnár Géza* dr., a másikat *Lovik Károly* írta.

F. M. Egy kis naivítás kell ahoz, hogy ilyen dib-dábokat a nyakunkra küldjön. Azt hisszük, uraságod nem igen olvasgatta lapunkat.

Nem közölhetők: Don Juan egy kalandja. — Óhaj. — Levelek.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

Foulard - selyem - ruha 8 frt 40 kr.-tól

feljebb — 14 méter! postabér és vámmentesen szállítva! Minták postafordultával küldetnek; nemkülönben fekete, fehér és színes »Henneberg-selyem« 45 krtól 14 frt 65 krig méterenkint. 2

Henneberg G. selyemgyárai (cs. és k. udv. szállító) Zürichben.

Az »Első Biztosító Intézetnél Katonai Szolgálat Esetére«
 Ő cs. és kir. fensége József főherceg védnöksége alatt,
 (Bdpest V., Erzsébet-tér 1.) f. é. április végéig 3,573.000 koronáról
 szóló belépési nyilatkozat nyújtatott be és 3,561.200 koronáról
 szóló kötvény lón kiállítva. A biztosított tőke tehát immár
 35,828.300 koronára rug. Az intézet tudvalevőleg fiugyermek
 számára biztosít tőkéket és járadékokat, a katonai szolgálat
 költségeinek fedezése, illetve be nem soroztatás esetén ellátás
 czéljából a nagykorúság idejére. Az üzemhaszon a biztosít-
 tottaké, s a besorottak ezenfelül jelentékeny külön-jutalékban
 is részesülnek.

Royal szálloda. Budapest.

A főváros leglátogatottabb étterme.

Esténként az elite-közönség és a művészvilág

találkozó helye.

==== Minden este cigány-zenekar. ====

Smidt Károly, igazgató.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
 legúszabb égvényes
SAVANYU-KUTY

SZÉNÁSSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA

párisi és lyoni selyemgyári raktára, Budapest, IV., Bécsi-utca 4.

Raktárunkon található a legszebb és legnagyobb választék divatos
 selyemkelmék, csipkék és szalagok, valamint gyöngytülldiszek
 pointlac ruhák és poinlac kelmékből. Fekete, fehér és színes
 selyemkelmék 85 krtól 14 frtig. Foulard-, Pongis- és Satin Liberty-
 selymek 65 krtól kezdve. Angol mosóselyem 80 cm. szélességben
 1'25 krtól kezdve. — Mintákkal kívánatra készséggel szolgálunk.

Szép, üde és bájos arcot

csak egyedül a közkedveltségű Kriván-féle

BENZOË TEJ-CRÈME

és Hattyu-pouder használata által lehet elérni. Hatása bámu-
 latos, már 2-3 nap alatt szépít, fehérit. Eltünteti minden arcztisz-
 tátlanságot és bőrbetegséget. Az arczbőrnek friss üdeséget és
 elragadó bájot kölcsönöz. Teljesen ártalmatlan, nem zsiros.

==== Felelősség mellett ajánlatik. ====

1 tégely Ben oë tej-crème 1 korona, 1 doboz Hattyu-pouder,
 ártalmatlan, ólommentes arczpor, (fehér, rózsá vagy crème)
 1 korona. 1 drb Benzoë tej-szappan 70 fillér = 35 kr. Minden-
 nemű fogfájást azonnal megszüntetnek a Kriván-féle Univerzál
 fogcseppek, 1 üveg 70 fillér használati utasítással együtt.

☞ Számtalan elismerő és köszönő levél. ☞

Fenti készítmények törvényesen védve vannak.

==== Utánzatoktól óvakodjunk!! ====

Mindig friss minőségben megrendelhetők a készítő

KRIVÁN JÁNOS gyógyszerésztől,

Világos (Aradmegye).

Főraktár Budapest: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerészertára.

☞ 6 korona rendelésnél franko szállítás. ☞

Kiss József összes költeményei

Első olcsó kiadás. Ára bérmentve küldve 1 frt 60 kr.

Megrendelhető A HÉT kiadóhivatalában.

A női szépség ápolására, fentartására és emelésére leginkább
 ajánlhatjuk Bantler Ödön kitűnő hírnévnek örvendő Szt-Miklós gyógy-
 szertára (Temesvár) által előállított kozmetikai szereit, melyek mente-
 sek minden károsan ható anyagtól és mint számtalan esetben beiga-
 zoltatott, meglepő sikerrel és teljes megelégedéssel használják az egész
 országban. Bővebbet a hirdetési rovatban.

Michelstädter S. E. és J.

Váci-utca 3. sz. Budapest Erzsébet-körút 15. sz.

... Legnagyobb czipőraktár ...

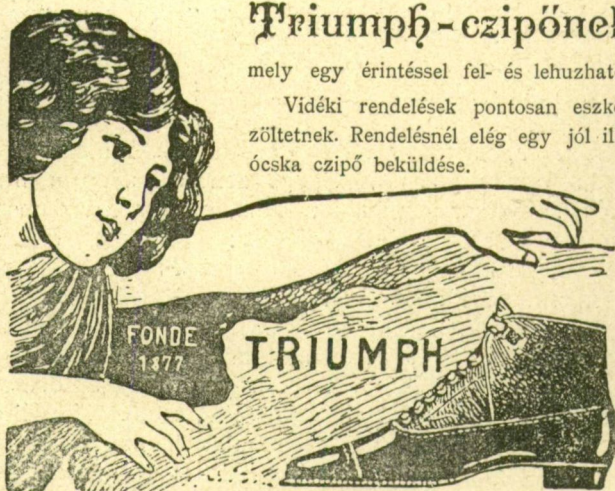
Czipők csak a legjobb anyagból, a legelegánsabb
 alakban, a legolcsóbb árban.

Egyedüli készítője a gomb, fűzés és czugnélküli

Triumph-czipőnek

mely egy érintéssel fel- és lehuzható.

Vidéki rendelések pontosan eszkö-
 zöltetnek. Rendelésnél elég egy jól illő
 ócska czipő beküldése.

Kurzok és Tsa

Photozinkografiai
 műintézete
 készíti a legjobb
 Clichéket
 mindennemű
 nyomtatványhoz

Budapest, VIII. Szentkirályi-utca-13

Lőfegyverek, revolverek és töltények

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldtünk.

Bel- és külföldi rendjelek és érdemjelek.

. Oltás vívőszerek főraktára

RÉTHY-FÉLE EPESZAPPAN

és a RÉTHY-FÉLE BŐRLÁGYÍTÓ

alkalmazásával bármí érdes és durva bőrt pár nap alatt bársonysimává tehetünk.

1 darab szappan 30 kr. * 1 üveg bőrlágyító 50 kr.

Szétküldés: **RÉTHY BÉLA** gyógyszerész Békés-Csaba.

— Kapható minden gyógyszertárban és illatszertárban. —

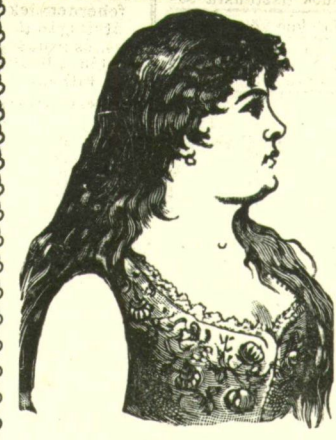
Magyar királyi államvasutak.

Hirdetmény.

Megengedtük, hogy a m. kir. kereskedelmi muzeum állandó háziipari bazárába való rendeltetéssel a budapesti balparti pályaudvarokra szállítandó mindennemű tárgyakra a m. kir. államvasutak összes vonalain és a pécs-barcsi vasuton a helyi árúdijszabásunkhoz (II-ik rész) 1900. évi január-hó 1-én kiadott »Függelék« 31. folyó száma alatt érvényesített viteldij-kedvezmény a nevezett muzeum igazgatósága által kiállított igazolványok alapján szállítandó oly küldeményekre is alkalmaztassék, melyek a magy. kereskedelmi részvénytárs. által Budapesten szervezett háziipari központi raktár czime alatt kerülnek szállításra és az említett bazárba vannak rendelve.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

Hol keressük a legjobb arczport?

Kérjük a **Müller J. L.** féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznök kedvelt arczporát, mely ugy nappal, mint éjjel használva, minden arczpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott. Mint pipereszter nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér színt, üdéséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail powderrel« lesz behintve.

Kapható a gyárosnál **MÜLLER J. L.** Egy tégely 1 frt 60 kr.

császári és királyi udvari szállító illatszert- és pipereszappan gyári raktára

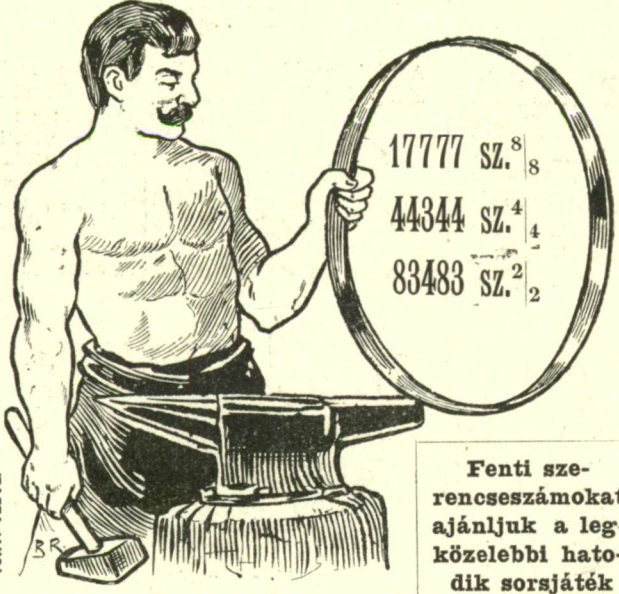
Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

1. oszt. 1/2 sorsjegy 3 frt. — 1. oszt. 1/4 sorsjegy 6 frt.

TÖRV. VÉDVE.

Fenti szerencseszámokat ajánljuk a legközelebbi hatodik sorsjáték I. osztályához.

Török A. és Tsa

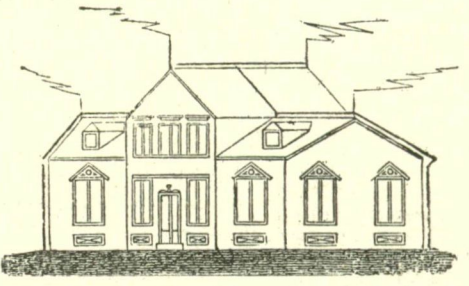
BANKHÁZA BUDAPEST,

osztálysorsjáték osztály, főáruda: Váci-körut 4.

Fiók: Muzeum-körut 11.

1. oszt. 1/8 sorsjegy — 75 kr. — 1. oszt. 1/4 sorsjegy 1.50 kr.

= Villámhárítókat =

kitűnő szerkezettel, szakszerű, szolid kivitelben kezesség mellett; távirda- és telefonvezetékeket minden célra, villamos világítások és erőátviteli telepek berendezését olcsón eszközlik =

DECKERT ÉS HOMOLKA

BUDAPEST

Gyár: VI., Izabella-u. 88. Raktár: V., Dorottya-u. 8.

Prospektusok, képes árjegyzékek és költségvetések díjmentesen.

FÉNYKÉPÉSZET!

6 darab Mignon-fénykép 50 krajczár.
3 " Vizit " 90 "
1 " Kabinet " 80 "

Minden más formátum legfinomabb kivitelben, legolcsóbb áron. — Ünne- és vasárnap egész nap nyitva és felvételek esős időben is eszközöltetnek.

Rauch Ede fényképészeti műterme Budapest, VIII., József-körut 15., Baross-utca közelében.

LOHR MÁRIA Csipke-, vegyészeti tisztító- és festészeti-intézete.

ezelőtti KRONFUSZ

Gyár: VIII., Baross-utca 85-ik szám.

IX., Kálvin-tér 9.; V., Harminczad-utca 3.; VI., Teréz-körut 39.; VI., Andrásy-út 16.; VIII., József-körut 2.

Budapest
egyedüli
szakszerű
intézete.

Fehérneműek tisztításra sa-
ját kocsijainkon költségmente-
sen háztól elvitetnek és
haza is szállítatnak.

Mosás előtt a
fehérneműek
átvizsgálat-
nak és szükség
esetén kijavit-
tatnak.

„HATTYU”

gőzmosó- és tisztító-intézet
vegyi tisztítás és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. ker., Gizella-ut 26. sz.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű mosást és vasalást
magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek
részére. A n. é. közönség szíves pártfogását kéri:

A Hattyu gőzmosó- és tisztító-intézet

igazgatósága.

Vidéki meg-
rendelések
pontosan s tel-
kiismeretesen
eszközöltetnek.

Megttekintésre a gyár a n. é.
közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás min-
den kémiai
szerek nélkül
történik.

LIPIK fürdő

SZLAVONIÁBAN.

Egyetlen jódtartalmu alkalikus hőforrás
(64° C.) a Kontinensen.

Kitüntetve: Budapest 1885. és 1896. London 1893. Bécs, Róma
1894. és Brüssel 1897. az első díjakkal.

1898 óta a Lonjavölgyi vasut állomása. (Dugosellon át.) Indulás
Budapest fiumei gyorsvonattal 7 óra 15 perc reggel; érkezés Lipikre
5 1/2 órakor d. u. Romániából, Bulgáriából, Szerbiából, Boszniából,
Bród-Novskán át. Azonkívül a Déli vaspálya állomása Pakrac-
Lipik Kanizsán és Barcon át. (1898 óta zónatarifa.)

Visszaútas minden irányba nappali gyorsvonatokkal. A lipiki hő-
források természetes 64° C. magas hőmérsékletüknel, gazdag natrium
tartalmuknál (magyar Ems), továbbá azoknak jóddal való összekötte-
tésüknel fogva ivó- és fürdési célokra, kitűnő hatásuak mindennemű
hurutos bántalmaknál (gége, gyomor, bél- és hólyaghurut).
köszvényes és csúszs bajoknál, ischiásnál, csontbajoknál vala-
mint a mirigyek, bőr- és vérbetegségeknel, görvéllykór, stb.
Modern fürdőhely, pompásan kiállított porcellán-, márványfürdők
stb., izzasztó fürdők (tepidaria), basszinfürdők, fényesen berendezett
szállodák, új gyógyterem, zongora- és tarsalgóterem, étteremk és
kávéház, remek, szellős, fedett sétány, bazárokkal, a helyiségekben és
a nagyszabásu parkban villamos világítás. Kitűnő fürdőzenekar.

Hivatalos fürdőorvos Dr. SZEMEREY BERTALAN.

Jód hévvíz szétküldése egyenesen a forrástól.
Magyarországi főraktár: Édeskuty L., Mattoni és Wille, Budapest.
Bővebb felvilágosítások, valamint fürdőleírásokkal szolgál a
Fürdőigazgatóság Lipiken.

Bekötési táblák a »HÉT« eddig megjelent
összes kötetéhez ..
(egy évfolyam 2 kötet) kötetenkint 2 korona 60 fillér
előleges beküldése után portomentesen kaphatók.

Kiss József költeményei.

Nagy negyedretü, remek
kivitelü, pazar fénynyel
kiállított illusztrált diszmü,

Ferenczy Károly,
Grünwald Béla,
Hollóssy Simon,
Réli István,
Thorma János

rajzaival.

18 fénymetszettel,
12 külön műlappal és

30 képpel a szövegben.

Ára pompás díszkötésben
24 forint.

Havi 2 forintos részletre
is megszerezhető RÉVAI
TESTVÉREK irodalmi
int. részvénytársaságnál
(Budapest, Üllői-ut 18.
sz.) és minden könyvke-
reskedésben.

FIUMEI CACAO- ÉS SOKOLÁDÉ- GYÁ

Légy jó és szelid, kis gyermekem,
És akkor megáld az Istenem.
Ha csöndes léssz, füledbe sugom,
Hogy neked adom minden cukrom
S a legjobbat, mi e földön van még.
Finom Fiumei csokoládét!

Az alkalom.

A példabeszéd azt mondja: Alkalom teszi a tolvajt. A mit
a nép így igazságot kimond, az áll általánosságban is.

Nem csak a rosszra, a jóra is
alkalom vezet az embert és
alkalom kell a szerencsének is,
hogy ajtónkon bekegtasson.
Most az a kérdés csak, ha az
ember osztályorsjegyet vásárol,
hol nyílik a legtöbb alkalma,
hogy nyerjen. Ott, hol eddig a
legtöbb nyereményt csináltak.
Ez pedig a Hecht akház a
Ferencziek-terén. A mindenki
ragadja meg az almat és
vásároljon osztályorsjegyet a
Hecht Bankháznál, en,
a Ferencziek-terén, e-
rencsének is alkal. en
nála bekopogtatni. A ok
már május hó 17. é. an.
A sorsjegyek árai egész: 12
korona, fél: 6 korona, negyed:
3 korona, nyolczad: 1 korona 50 fillér.

Magy. kir. államvasutak.

A magyar kir. közlekedési
muzeum Budapesten, a város-
ligetben levő helyiségeiben má-
jus hó 2-án megnyílt a nagy
közönség számára, s úgy mint
a mult évben október hó vé-
gégig minden hétfőn, szerdán és
pénteken délelőtt 9—12-ig, dél-
után 2—6 óráig, továbbá min-
den vasárnapon délelőtt 9—12
óráig lesz nyitva. A muzeum
látogatása ingyenes.

Budapest, 1900. május hó.

A muzeum igazgatósága.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

OSZTÁLY-SORSJEGYEK

bevásárlásánál, tessék felkeresni

osztálysorsjegy-árúdámát,

melyben már számtalan kisebb-nagyobb nyereményt fizettem ki.

Legnagyobb diskreczió!

Figyelmes kiszolgálás!

Csekély költség-felszám

..... Nyereményjegyzéket, játéktervezetet bárkinek szívesen küld:

FRIEDMANN HENRIK magyar kir. szabad. osztálysorsjegyek elárúsítója
Budapest, VII., Király-utca 22. sz.